

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

LINJER OCH SYMBOLER. Några ord om Tyra Kleen och hennes konst.

DÅ TYRA KLEEN nu efter flera års vistelse i utlandet slagit sig ner i sin egen nybyggda villa på Lidingön för att där i sin präktiga ateljé fortsätta sitt konstnärliga arbete, ha vi funnit en uppsats om hennes konst och återgifyndet af några af hennes arbeten vara på sin plats i Idun.

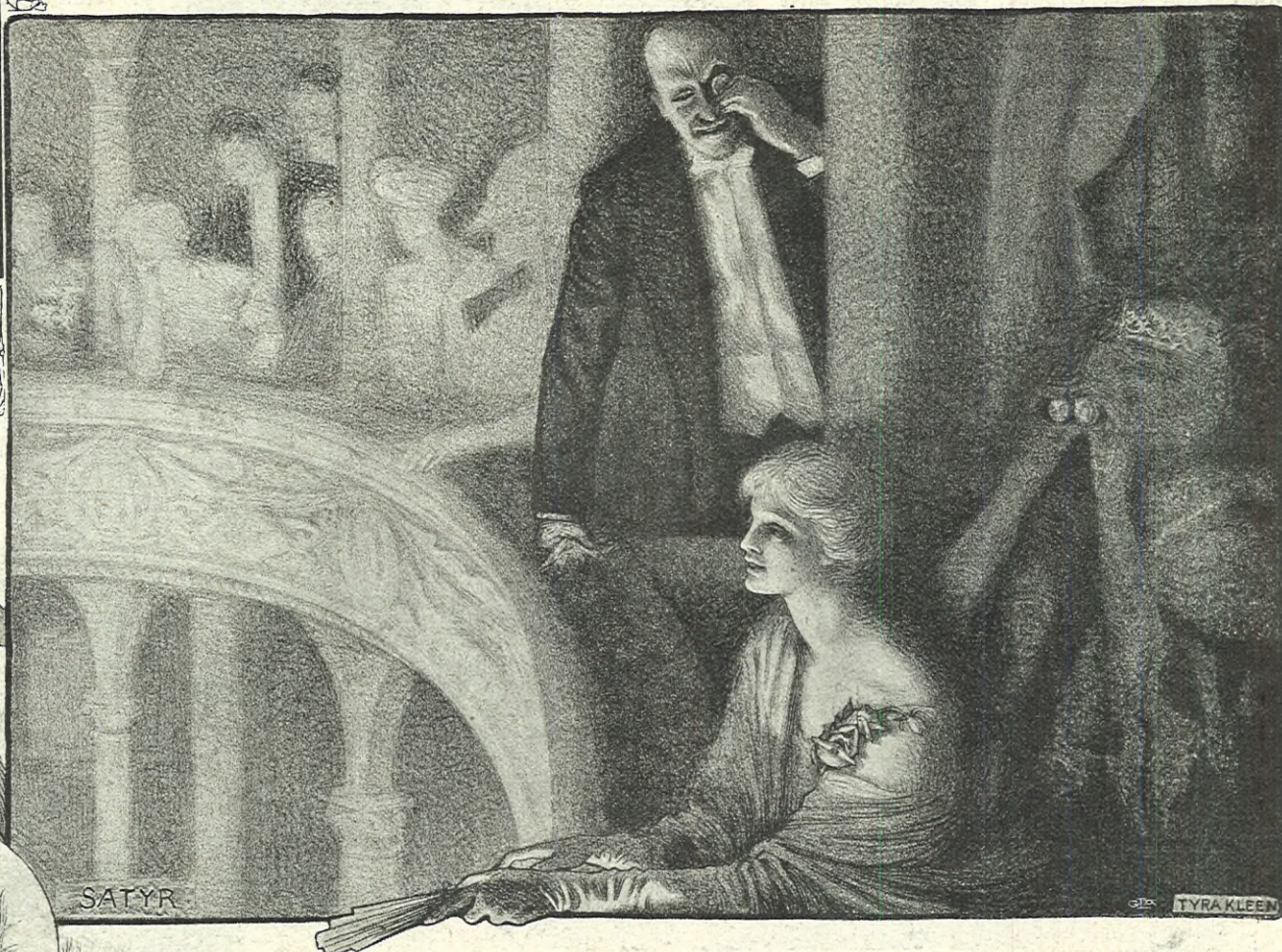
TYRA KLEEN

DÅ JAG NU ställes inför uppgiften att till den samling reproduktioner af Tyra Kleens senaste verk Idun i dag har nöjet bjuda sina läsare, lägga några upplysande textord, anser jag mig icke kunna finna någon bättre inledning än att återge några ord af fröken Kleen, som ge nyckeln till hennes konst. De fälldes vid ett samtal för någon tid sedan, då jag bad henne om hennes uppfattning af konstens uppgift. — Min åsikt, så ungefär föll sig hennes svar, är den, att ett konstverk har värde endast i den mån det är det fullkomligast möjliga förkroppsligandet af en idé. Den underliggande tanken är det väsentliga, och för att på det enklaste och starkaste sätt kunna uttrycka den måste teknikens bästa resurser utnyttjas såsom hjälpmedel.

Ser man på fröken Kleens nu personligt mogna

konstnärskap från denna utgångspunkt, så är det en konsekvent tillämpning af hennes konstnärliga grundsatser. Men därom mera längre fram.

Konstnärinnan talar genom linjer, främst genom människokroppens linjer, färger däremot säga henne intet, och hon kan icke säga det hon vill genom dem. Under sådana förhållanden var det naturligt, att hon närmast skulle känna sig dragen till mejselns konst, och det var också endast brist på nödig fysisk kraft, som hindrade henne att utbildta sig till skulptör. Afstängd härifrån, har hon under många år af studier och själfständigt arbete pröfvat konstens olika uttrycksmedel och stannat vid den litografiska stenen som det bästa medlet för hennes konst. Hon är väl icke riktigt nöjd med den heller, säger hon, men den är det bästa hon

SATYR

TYRA KLEEN

har funnit. Hon arbetar här direkt på stenen, en enklare metod än den, som användes vid etsning.

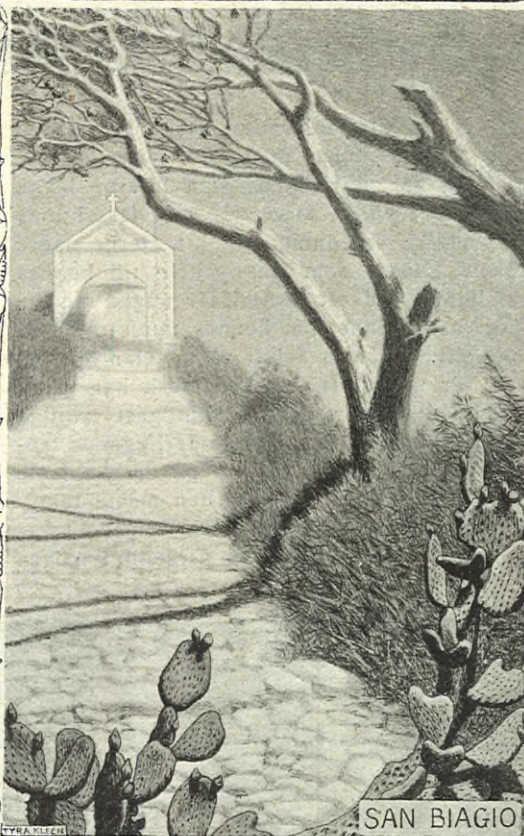
Äfven i djupare betydelse ha hennes läroår varit ett sökande, som väl alla läroår äro det, fastän i större eller mindre grad.

Hon började sina studier i Dresden, och gick sedan i Malerinnenschule i Karlsruhe under åren 1892—94. År 1894—95 genomgick hon

Künstlerinnenschule i München, studerade för Herterich m. fl. och fortsatte de två

år på följande åren arbetet på sin utbildning i Paris. Efter denna tid har hon mestadels varit i Rom, dock med upprepade studieresor till olika länder, Dalmatien, England m. fl. Men aldrig helt nöjd med hvad hennes lärare kunde bjuda henne, har hon ej kunnat inränga sig under någon skola och har nu slutat med att stå för sig själf ensam i sin uppfattning, ensam i sin metod med dess styrka och dess ensidighet.

Skulle man nämna någon konstnär, hvars inflytande man tycker sig kunna spåra, så skulle det vara Max Klinger. Ett manligt drag är för öfrigt stundom framträdande i fröken Kleens konst. Behandlingen af ett motiv sådant som det i Homo Sapiens förefaller mig snarare utgången ur en manlig än en kvinnlig uppfattning och bladet "Bergens dröm" uttrycker en idé, som borde varit förbehållen en man — då det ju är mannen, som, enligt Lafcadio Hearn, ser kvinnokroppens linjer öfverallt i naturen, i det minsta som i det största.

Hvad som genast slår en inför fröken Kleens arbeten är frånvaron af hvarje nationellt drag. Vi se hur i främmande och överkliga landskap, starkt stiliserade och vittnande om en omisskännlig instinkt för det dekorativa, växa upp gestalter, som, trots den omsorg och den bildhuggarglädje, hvar med de äro modellerade, äro rena abstraktioner, omöjliga att återfinna bland figurerna i vårt minnesgalleri. Det är ganska eget att lägga märke till, hur väl detta fak-

tum låter sig sammanställas med teorien om miljöns ingripande betydelse i individens som i folkens lif. Om fröken Kleens konst icke har sina rötter i något lands jord, om den saknar hemland, så är det så att hon själf gör det, skulle man kunna säga. Om hennes studieårs genomkorsande af Europas karta har jag redan talat, men hennes vandringar började redan, då hon, några veckor gammal, kom från sin födelsestad Stockholm till Wien, och allt sedan dess har hennes lif varit resor. Hon säger själf, att hon icke har ett språk hon kan kalla sitt framför andra, och att detta hindrar henne att som hon önskade ägna sig åt litterärt arbete. Hon har dock skrivit ett betydligt antal uppsatser i utländska tidskrifter om konst och andra ämnen, som ligga inom hennes vida intressesfär, och på svenska ha vi ju af hennes hand bl. a. den för några år sedan utkomna boken "En Psykesaga" och den nu helt nyligen utgifna "Form".

Jag tror dock icke att vi i den yttre gestalt-

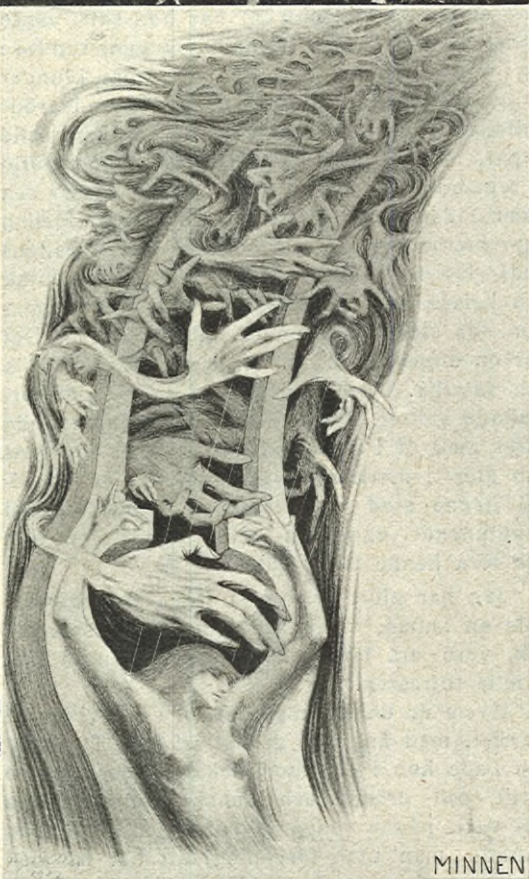

ningen af konstnärinnans lefnadsförhållanden ha hela förklaringen till det egenartade i hennes konst. Hon har af naturen ett spekulativt temperament. Hennes verk äro mindre uttryck för konstnärsgats omedelbara glädje öfver omvärldens färg och linjeskönhet än utlösningen af en smärta, en glädje, en lifserfarenhet, alldeles som diktaren i sitt verk finner befrielse från ett själsintryck, som han för sitt sinnes hälsas skull icke kan stänga inom sig. Konstnärinnan ser ej sina motiv, hon tänker dem. Och med det afgjordt litterära draget i hennes konst är det be-

tecknande nog att hon först nedskrifver en konception, innan hon ger den form i linjer. Vid utarbetandet af sin idé går hon så till väga, att hon för hvarje figur gör skisser efter ett flertal modeller, stundom begynnande med skelettet för att slutligen i den fullbordade teckningen sammansmälta dessa till en, som nu är grundtypen för den tanke, just denna figur afser att förkroppsliga. Här bör kanske anmärkas, att denna arbetsmetod är fröken Kleens nuvarande och resultatet af hennes sökande efter en personlig uttrycksform, men att naturligtvis i hennes produktion finnas rena verklighetsstudier, både landskap och porträtt.

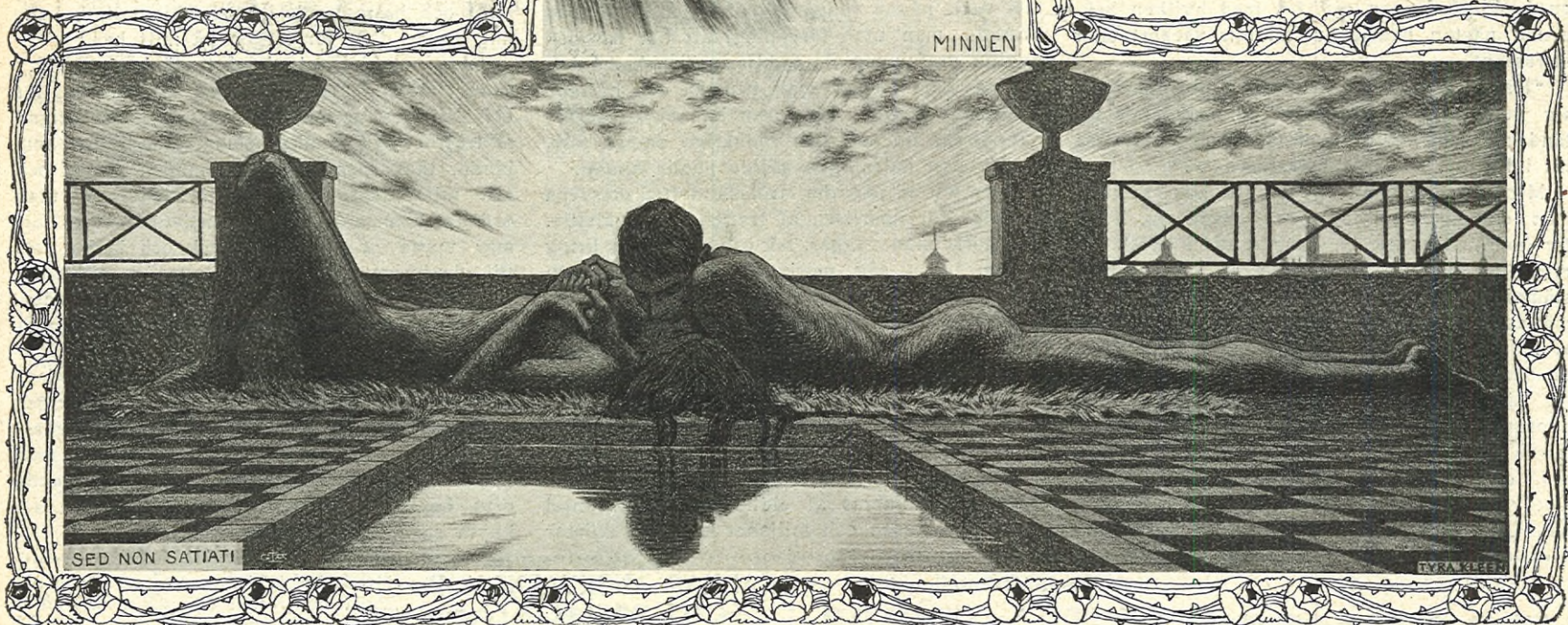
Det har antagligen fallit läsarne in att det för fröken Kleen borde ligga nära till hands att vara illustratör. Såsom sådan har hon också uppträdt. Hon har gjort teckningar till Olive Schreiners "Dreams" och till sin egen vackra bok "En Psykesaga", annat att förtiga.

Fröken Kleen har i själfva verket bakom sig en rik produktion, men hur mycket

känner man här hemma af densamma? En, säger en, gång har konstnärinnan utställt i Stockholm, det var 1902 med De Frie, och så vidt jag kan erinra mig, var utställningen icke någon stor sådan. Sedan dess har hon visserligen haft ett flertal utställningar, men — i utlandet. I Rom har hon exponerat alla åren mellan 1899 och 1906, på Milanoutställningen 1906 och Parisersalongen 1907. Förlidet år hade hon dessutom tre separatutställningar efter hvarandra, i Berlin, Wien och London, och nu senast i Warschau och ett par andra polska städer, utställningar, som förskaffat henne vackra erkännanden af utländska kritici. Borde icke efter allt detta vi vara tillräckligt preparerade för en separatutställning här i Sverige?

För min del tror jag, att när den stora publiken känner fröken Kleen så litet, som den gör, är detta därför att den haft så få tillfällen att göra hennes bekantskap. Jag tror vidare, att blott publiken finge in henne i medvetandet, den skulle intressera sig för hennes konst — och äfven förstå den, jag stöder detta antagande på den gamla iakttagelsen, att publiken i själfva verket tilltalas af konstverk, som bära fram en idé, gärna under symbolisk förklädnad, gärna något dunkel och mystisk, men ändå en idé, möjlig att gripa eller ana. Konsten för konstens skull är en doktrin, som den stora allmänheten aldrig skall förmås att hylla, lika litet som fröken Kleen gör det. Hennes konst borde kunna bli populär, därför att den mer eller mindre klart ger uttryck för sådana djupa och sammansatta sensationer och sådana mänskliga lifserfarenheter,

som det icke fordras någon annan kunskap än den om lifvet och sig själf för att förstå. Betrakta t. ex. *Minnen* — den franska titeln "Les fantômes de passé" är uttrycksfullare. — Försjunknen i sig själf lyssnar människan till dånet ur det förflutnas väldiga instrument, hvars strängar röras af obevekliga skugghänder. Jag kan kanske icke bedöma taflans konstnärliga värde, men tanken förstår jag. Och har jag något slags aning om hvad det är att plötsligt bärga min båt ur mörkret och de djupa och upprörda vattnen ut i det gnistrande solljuset, då förstår jag, hvilken sensation konstnärinnan afsett att ge uttryck åt i "*Lifsglädje*". Äfven ett sådant blad som "*Sed non satiati*", effektfullt genom den stränga kompositionen med dess i en punkt sammanlöpande linjer, har något att säga mig. Och ett fyndigare och verkningsfullare uttryck för ett känt och gammalt fenomen än det konstnärinnan ger i sin parallell "*Satyr*" bör ej bli lätt att uppleta. Äfven här talar hon i mitt tycke ut till äfven de icke konstförståndiga, till litet hvar af oss, som kanske studerat lifvet bättre än konsten. Och vi ha plats för en sådan konstnär också här hemma.

ELIN WÄGNER.

Det undermedvetna.

Af Tyra Kleen.

DET TORDE intressera våra läsare att äfven se prof på konstnärinnans litterära talarg, hvarför vi i detta och ett följande nummer ha nöjet meddela ett par skisser af hennes hand, hvar i sin art karaktäristiska för hennes stil och uppfattningssätt.

I. Parfym.

MOTTAGNINGSAFTON hos markisinnan A. i ett gammalt familjepalats i Rom. Hennes sedvanliga tisdagskväll.

Markisinnans hvita silhuet — hvit sidenklädning öfverklädd med dyrbara spetsar, vitpudrad hals, hvitt hår och juveler öfverallt där juveler kunna appliceras — aftecknar sig mot en svart mur af herrar, som stående omringa henne. Män af olika nationaliteter och typer; Roms gamla och nya aristokrati samt berömda storheter från världens alla håll; rika dagdrifvare och titulerade vaurien'er, diplomater, poeter, journalister, vetenskapsmän, artister. Där komma ständigt nya, de sprida sig i grupper och fördela sig kring de fåtaliga damerna, mest utländskor. Och de ta sig bra ut mot de gula sidenväggarna i markisinnan A:s salong, en lyckligt funnen *vieil or*, med hvilken bakgrund nästan hvarje hufvud blir vackert eller intressant.

"Harriet", sade markisinnan, i det hon reste sig och räckte handen åt en inträdande utländska, "det var en god idé af er att komma hit i kväll. Låt mig presentera . . ."

Men Harriet själf tyckte att hon tvärtom haft en miserabel idé, och frågade sig, hvarför hon just skulle ha kommit dit i kväll. Ty redan kände hon inflytande af den tråkiga stämning, som rådde där; hela atmosfären var mättad af tråkighet. Med en kväfvande känsla af leda och trötthet lät hon blicken glida öfver de närvarande. De flesta af dem skulle hvar för sig varit en intressant personlighet, men hopsamlade här just nu tycktes en hvar endast lämna sitt bidrag till den allmänna själlösheten, och hvarje nykommen smittades däraf. Det var otur. Mottagningsaftnarna i markisinnan A:s salong kunde vara de roligaste som

hela stadens umgängeslif hade att bjuda på. Men det kunde man aldrig veta på förhand.

Och aldrig hade konversationen varit så banal och så osammanhängande som i kväll.

Ett sakta frasande ljud och en obeskrifbar parfym — olik alla andra parfymen i världen — drog Harriets uppmärksamhet till en nyanländ ung dam, hvars släp just böljade förbi henne och fram till värdinnan. Hennes hår hade en i ögonen fallande guldröd färg. Det var som om den sällsamma doften insvept Harriet i ett osynliggörande moln och afstängt henne från den öfriga världen. Den trängde upp i hennes hjärna och kom henne att se syner.

Som om en fé kommit in och svängt sitt trollspö, så förvandlades omgifningen för Harriet. Herrarnas mur i svart och hvitt upplöstes i dimma, väggar och tak vidgades och försvunno, det blef grönt för hennes ögon. Det elektriska ljuset blef till solsken, rösternas sorl smälte bort i sus af träd. Alltjämt insöp hon samma egendomliga doft, och den kom nu från blommande träd och häckar. Hon befann sig bland gröna kullar, som togo allt bestämdare form. Det var ett sydländskt landskap om sommaren. En het dag var att vänta, men ännu var det tidigt på morgonen, ty luften var frisk och sval, himlen var ljusblå, och öfver de blåa bergen, hvilas böljande linjer skuro hvarandra vid horisonten, låg en mjölkvit slöja. På slutningen, där hon satt, växte pinier, hvilas tydligt tecknade skuggor rundade sig utefter kullen. Längre bort stora klungor af gulblommande ginster och ett lysande rödt vallmofält. Framför henne ledde en cypressallé uppåt, och de raka stammarnas skuggor föll i regelbundna ränder tvärs öfver vägen och kommo denna att se ut som en trappa. Mellan cypresserna var en myrtenhäck, och vid alléns ända låg en slottslig villa med platt stentak och pelare och klängväxter. Hon såg en fontän och statyer och stora kaktusväxter. Det var en angenäm förnimmelse af fred och hvila och välvilja. Och Harriet dröjde vid det förtrollade slottet, ända tills damen med det röda håret gick ut i ett angränsande rum. Då satt hon åter i markisinnan A:s salong, och bredvid henne stod en dramatisk författare med faunliknande ögonbryn och frågade, om han fick föra henne till byffén.

"Jag har gjort er samma fråga tre gånger," sade en annan, "men att döma af de svar jag fick, voro era tankar långt borta från så materiella intressen."

"Hvem är damen med det röda håret?" sade Harriet, men ångrade genast frågan. Ty tydligen hade hon i ett ögonblick af sinnesfrånvaro suttit och drömt, och kanske hade där inte alls varit någon rödhårig dam. Men lyckligtvis svarade man utan förvåning, att det var den nygifte grefvinna S., född amerikanska. I det samma kom denna själf tillbaka och hälsade vänd mot Harriet; men som hon ej kunde påminna sig ha sett den rödhåriga damen förr, trodde hon hälsningen gällde någon annan.

Åter kände hon den trolska doften omsvepa sig med förnimmelsen af trygghet och välvilja, åter försvunno väggar, tak och människor kring henne. Hon såg mörka eukalyptusträd och pinier tätt framför sig och mellan dem en guldröd himmel, där solen just gick ner. Hon följde cypressallén och gick genom en hög gallerport från parken ut på en väg, som fortsatte mellan murar, och bakom dessa lågo vingårdar. Murarna togo slut och häckar togo vid, genomväfda med rankor af stora, hvita konvolvolusblommor. Det mörknade, och häckarna började illumineras af eldflugor. Deras antal ökades — tusen och miljoner lefvande gnistor

flögo omkring i félik dans. Det enda som störde tystnaden var ett långt aflägsset hundskall.

Harriet återvände till markisinnan A:s salong, när damen med röda håret aflägsnat sig så pass långt, att hon var utom trollkretsen af hennes doft.

"Hvad jag sett måste vara ett ställe, som verkligen existerar," tänkte hon. "Det var ej bilder och visioner sådana man i drömmen omedvetet komponerar samman af intryck och reminiscenser. Jag såg det klart och tydligt, just sådant det måste vara i verkligheten. Och dock kan jag ej påminna mig att någonsin förr ha sett det."

Men jag måste skynda mig härifrån, om man ej skall anse mig ohöflig eller galen. Hvem vet, hvilka dumheter jag redan svarat, ifall någon tilltalat mig, medan jag var borta vid den guldhåriga féens slott."

Hon ville resa sig, men hörde åter det sakta frasandet af damens med röda håret klädning, och doften kom henne att sjunka tillbaka i sin stol. Hon vaknade i soluppgången, och från sin bädd såg hon genom uppslagna dörrar ut öfver en bred balkong, där vinet hängde i girlander mellan pelare och täckte järnstaket, som inhägnade den. Himlen ljusnade bakom träden; en fågel bröt nattens tystnad med en utdragen flöjtton, upprepade med korta mellanrum. Andra vaknade och stämde in, och med ett slag bröt de stora gråa syrsornas hela här ut i ett öronbedöfvande larm.

Men tvärt var morgonen förbytt till middag med glödande mörkblå himmel utan moln. Och Harriet låg i en hängmatta mellan två låga fikonsträd. Bland de stora skuggande bladen hängde frukterna mogna tätt omkring henne; och nedåt slutningen såg hon bort till villan, halft skydd af rödblommande oleanderträd. Den ena bilden efter den andra dök fram och strök förbi henne i alltjämt ökande fart, ända tills damen med röda håret aflägsnade sig.

Då tog Harriet skyndsamt afsked af värdinnan och några andra och flydde ut genom salongerna. Någon följde efter henne ut i vestibulen, och det var damen med röda håret.

"Ni känner ej igen mig," sade hon och räckte Harriet handen. "Minns ni mig ej från sommaren för två år sen?"

"Madame," sade Harriet, "af den sommaren har jag absolut intet minne."

"Sätt er då ännu ett ögonblick, så skall jag berättat er om den. Nej, jag går ej ännu," tillade hon till en betjänt, som ville svepa en kappa om henne. "Ni gjorde då en resa i Schweiz. Ni var trött och skulle rekreera er. Vi bodde en tid i samma pensionat. Jag var då ogift och hette Louie Russel. Men alla kallade mig Louie d'Or för färgen på mitt hår."

"Jag vet ej hvad ni måste tänka om mig," sade Harriet. "Hur skall jag förklara det för er? Ni vet hur det är när man öfverväldigad af trötthet vill sjunka i sömn. Hur träden, som binder tankarnas radband samman, går af och allt faller isär, alla föreställningar bli utan ordnad sammanhang, och medvetandet ej förmår uppta några nya intryck och länka dem till de öfriga. Det är ett angenämt tillstånd, ty man vet att det vaggar oss in i en vederkvickande sömn, och man gläder sig redan åt uppvaknandet."

Men ni känner kanske ej till den trötthet, då detta tillstånd varar i dagar och veckor och månader, utan att det föregår någon vederkvickande sömn och utan hopp att vakna med nya krafter. När det enda klara medvetande man har kvar är af den egna oförmågan att knyta samman den afslitna träden.

Använd endast

KOCKUMS

PANSAR-Emaljerade

GJUTNA GRYTOR.

Giftrria.

Solida.

KALMAR ÅNGKVARNS A.-B:s

KALMAR 1:ma

- RISSTÄRKELSE -

OBS! Guldmalj i London 1906.

tillverkad på landets modernaste stärkelsefabrik, utmärker sig särskildt för *hvit-het, renhet* och *styrka*.

Finnes hos hvarje välsorterad specierhandlare i hela riket.

Vet ni hur det är, när vårt nervsystem reagerat så intensivt för några intryck, att det blifvit okänsligt för alla följande och mist förmågan att uppta fler? När ingenting mer i världen kan göra så pass starkt intryck på oss, att vi ha någon hågkomst däraf efteråt?

Den sommar ni säger att vi träffats, reste jag från stad till stad, från land till land och jagade efter sällsamma syner och upplevelser endast för att finna något, som ännu kunde efterlämna något som helst intryck hos mig och rädda mig — om också bara för en dag — från drunkandet i Lethes vågor. Men för hvar dag som kom, var den förra spårlöst utstruken ur mitt lif. Och det olidligaste af allsammans var att jag var fullt medveten därom och ej hade något hopp om räddning ur detta kaos.

“Jag vet“, sade Louie d'Or, “ingenting har förvånat mig. Vill ni höra hur vi gjorde bekantskap? Inom parentes sagdt var ni ganska obehaglig för er omgivning. Vi hade våra platser bredvid hvarandra vid table d'hôte. En dag begärde ni i min närvaro att få er plats flyttad. Finns det något i världen som inspirerar mig antipati, så är det parfymerade människor, sade ni. Jag afskyr dem och deras närhet.“

“Jag medger, att jag var en obehaglig granne“, sade Harriet. “Ni hade all rätt att bli förolämpad. Isynnerhet som er parfym är sällsynt behaglig och ej liknar någon annan. Det skulle ej förvåna mig, om det är den naturliga doften af ert hår.“

“Er uppriktighet roade mig i stället“, fortsatte Louie d'Or, “och jag svarade er, att vår herre gifvit oss angenäma dofter för att vi skola njuta däraf lika väl som af en smaklig måltid eller vackra färger eller musik. Mitt svar tycktes tilltala er, ty ni gaf mig rätt och flyttade t. o. m. er plats tillbaka bredvid min. Vi blefvo goda vänner. Jag märkte att ni var offer för en trötthet, som skulle göra helt slut på er, om den ej snart botades. Jag skulle resa till min mor, som köpt en villa på landet i Italien, och jag bad er komma med som vår gäst.“

“Louie d'Or, ni är en ängel! Kom jag med?“

“Ja, ni kom och var en vecka hos oss. Hvarför ni ej ville stanna längre, kan jag ej upplysa er om. Och inte heller om hvad som sedan blef af er. Kanske råkar ni andra som ni kan få reda på det af.“

“Ni är således en verklig vän; ty era vänskapsbevis äro inte blott utan afsikt att bli tacksamt hägkomna, men utan afsikt att alls bli hågkomna.“

Säg, hade er villa pelare och platt stentak, röda oleandrar mot den hvita muren, en lång cypressallé, myrtenhäckar, gröna kullar med enstaka pinier och fikonsträd...“

“Ja. Ni tycks ändå ha något minne därifrån.“

“Nej, absolut intet, och för en timme sedan hade jag ingen aning om dess existens. Men har ni hört något så besynnerligt: när ni nyss gick förbi mig inne i salongen och jag inandades er parfym — väl samma som ni hade då också? — så förflyttades jag till er villa, var faktiskt där och såg den som klaraste verklighet. Och det märkvärdigaste var att jag ej kände igen den från förr, utan var där för första gången.“

“Om ni visste hvad det gläder mig att återse er botad.“

“Och mig att göra bekantskap med en gammal vän. När träffas vi?“

“Dinera hos oss i morgon afton. Det kommer ingen annan. Godnatt.“

FRU SOFIA NORDLING.
A. Blomberg foto.

En sjuttioåring.

TISDAGEN DEN 23 DENNES betecknar en märkesdag för en mångårig och högt skattad medarbetarinnas i denna tidning, i det fru Sofia Nordling, f. Lindahl, änka efter professorn i österländska språk vid Uppsala universitet J. T. Nordling, då fyller sitt 70:e år. Sedan mer än femton år tillbaka har fru Nordling förestått och redigerat en afdelning, som visserligen intager en mera blygsam plats i våra spalter, men som icke förty äger många trogna och lifligt intresserade anhängare, nämligen *Tidsfördriftsafdelningen*, och hon har därvid nedlagt en outtröttlig och pliktrogen omsorg vid sofrandet af de frivilliga insändarnes bidrag liksom ett flitigt författarskap under växlande sibyllinska förklädnader.

Professorskan Nordlings litterära gåfvor ha dock nått vida högre än till denna tanke-sport, och under signaturen *Sophie Linge* har hon i årens lopp bjudit mången välskrifven och med sympati mottagen berättelse i Iduns skönlitterära spalter. I den speciella barn- och ungdomspressen har hon också varit en uppskattad och flitigt anlitad sagoförtäljerska, och vid Svensk Lärartidnings årligen återkommande, för Jul-tomtens anordnade pristäflingar inom denna bransch har hon till och med haft glädjen nå fram bland pristagarne.

Då nu professorskan Nordling går att fira sin märkesdag i kretsen af barn, barnbarn och fränder, sändas henne förvisso också många vänliga tankar från tacksamma, om än personligen obekanta vänner inom Iduns vidsträckt läsekrets. Hvad hennes kärleksrika, ädla och försynta personlighet är och varit för dem, som stått henne i lifvet nära, kan här icke ens antydningvis uppmätas.

Vår Hjälpredas pristäfling.

I DET VI ånyo erinra om den pristäfling i ett flertal hemmets intressen berörande ämnen vi utlyste i nr 5 af Idun, få vi för de täflandes räkning påpeka att tiden för prisskrifternas inlämnande utgår den 1 mars.

Lagskydd åt vårt språk!

DEN NYA och ingalunda välsittande kläd-nad, som pietetslösheten i form af 1906 års bedröfliga stafningscirkulär påtvingat vårt skriftspråk, tyckes dock ha sina vedersakare äfven inom riksdagen. Helt ny-ligen har nämligen inom Första kammaren motionerats om ändrad lydelse af § 79 punkt 1 Regeringsformen, afseende grundlagsskydd för svenska språket. Landshöfding Siöcrona är den som väckt motionen, och jämte honom stå som undertecknare hrr L. Berg, Behm, Palmstierna, Ekströmer, Fleming, Bohnstedt, Carlberg, Fränckel, Björck, af Ekenstam och Sörenson.

Motionärerna erinra till en början om k. cirkuläret af den 7 april 1907 “angående gemensam norm för undervisningen i svensk rätt-skrifning vid åtskilliga läroanstalter“, hvarigenom ett nytt stafningssätt införts inom vissa områden af modersmålet, samt om k. förordningarna den 4 maj samma år angående stafningen af svenska ortnamn och den 31 dec. samma år om användande af det påbjudna stafningssättet vid allmänt läroverk, vid statens normalskola för flickor och vid folkskolor.

För öfrigt framhålla motionärerna, att författningen af den 7 april 1907 är särskildt anmärkningsvärd, därför att den betecknar det första försöket att i svenska språket genom *lagbud* införa ett nytt stafningssätt, hvilket icke genom en längre och allmänare användning kan anses hafva förvärfvat erkänt litterärt burskap. Vidare betonas, hvilken misstämning 1906 års stafningscirkulär väckt i hela vårt land, och påvisas att svenska folkets medbestämmanderätt i afseende på värden af språket blifvit åsidosatt, hvadan samtidigt också behovet att genom lagstiftning förhindra ett upprepande af liknande åtgärder med synnerlig skärpa framträd.

För den skull föreslå motionärerna, att § 79 punkt 1 Regeringsformen måtte erhålla följande ändrade lydelse:

“Ingen förändring af rikets vapen eller flagga må göras, ej heller någon bestämmelse om svenska skriftspråkets form eller betecknings-sätt meddelas, utan riksdagens samtycke.“

Hvarje vän af vårt vackra svenska språks organiska utveckling måste med glädje hälsa denna motions tillkomst. Tyvärr lär den näppe-ligen mötas af tillräcklig förståelse i vår folkvalda kammare, ty där inrymmas allt för många element, som ha större värn för den pedagogiska pekpinnen och för de s. k. “praktiska“ reformerna än för vår kulturs dyrbaraste egendom, det språk, hvari hela nationen dagligen och stundligen speglar sin egen bild.

Kan alltså den käck trumpetstöt i Första kammaren icke allarmera språkvandalerens slumrande samveten, varslar den i alla händelser om att missnöjet öfver den osvenska reformen fortfarande på många håll är lika starkt.

Nordiska Spelen.

DEN STORA idrottsveckan har nu nått sitt slut och det minne den efterlämnat hos stockholmarna torde vara lika vackert som de intryck af svensk mannakraft och svenskt idrotts-lif de många resenärerna medfört härifrån äro odeladt angenäma. Vi meddela å de båda följande sidorna ett antal bilder från de sista täflingsdagarne.

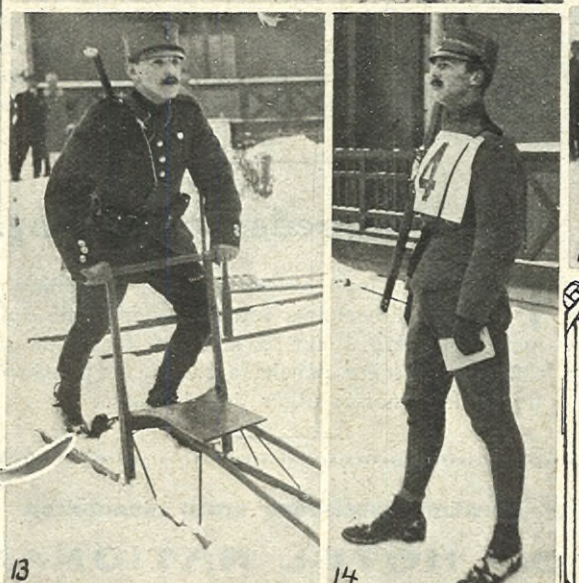
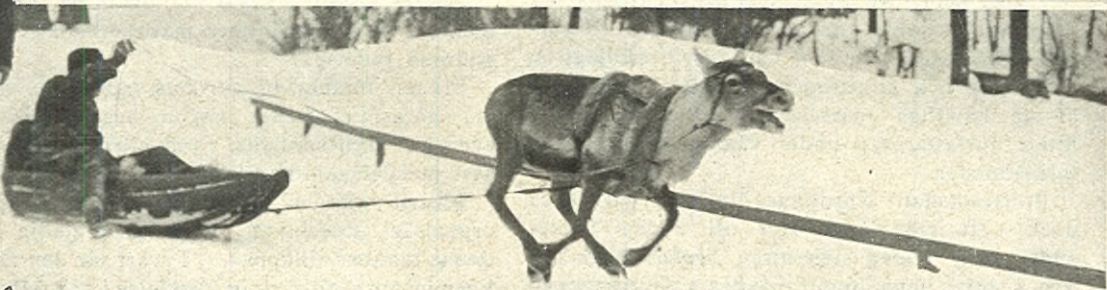
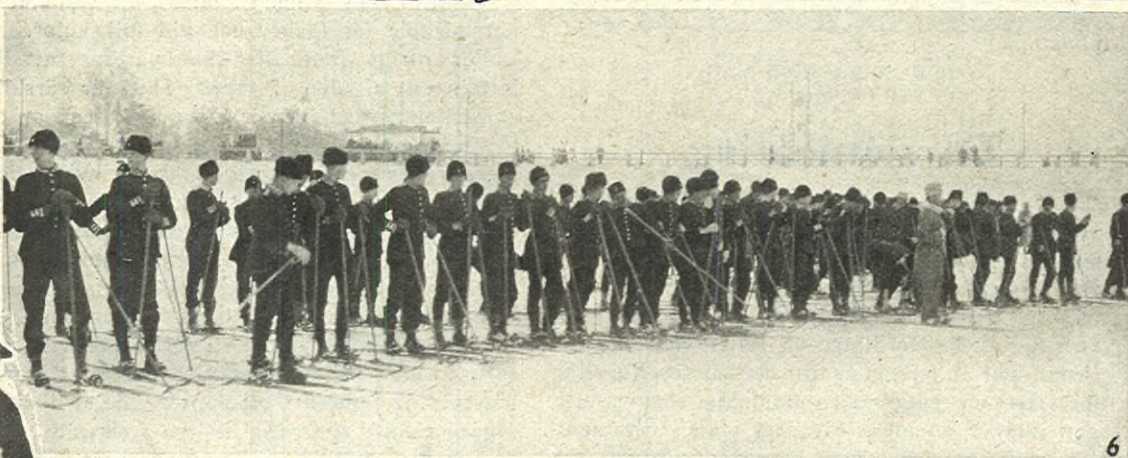
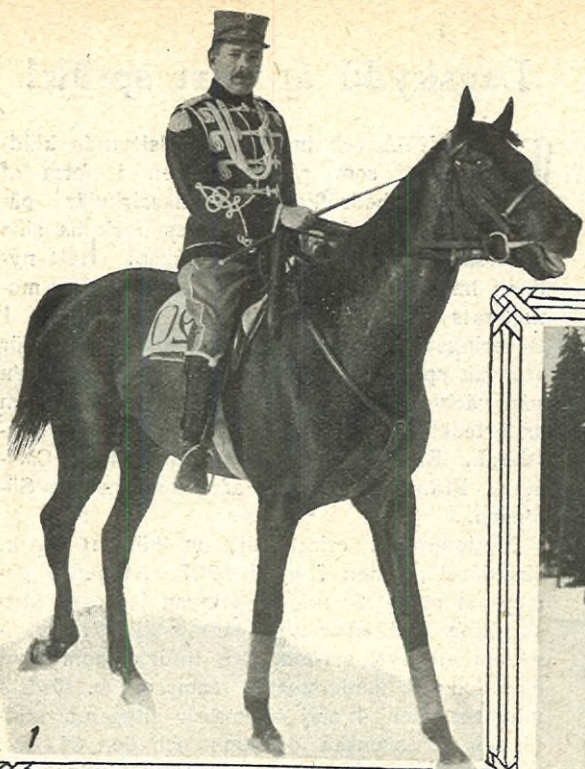
LUZERN

o Förmäm vistelseort under sommaren. o
G:D HOTEL NATIONAL

Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön.
Rum från 4 kr. • Ill. prospekt gratis.
Telegramsadress: “National“.

Nordiska

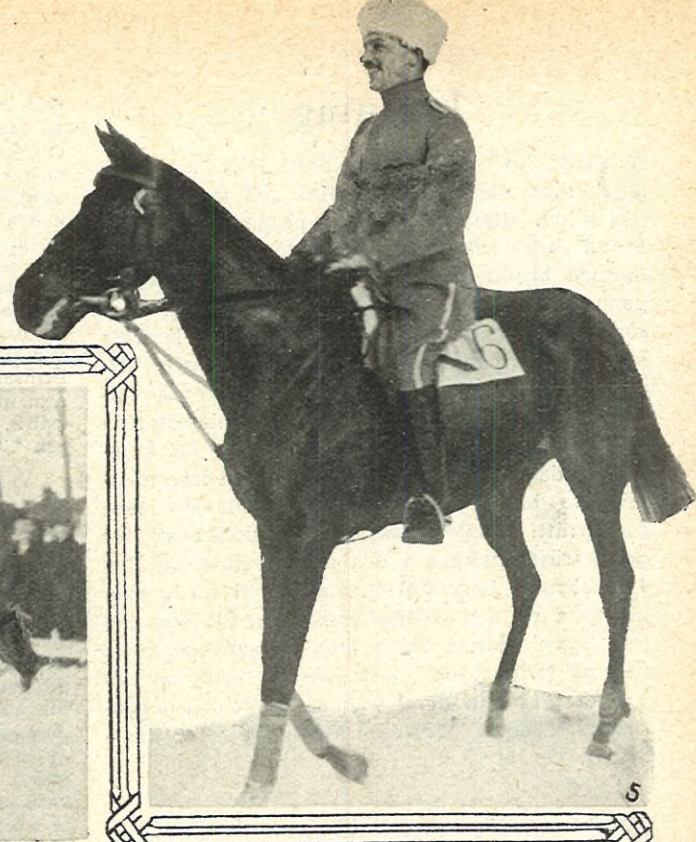
Sista

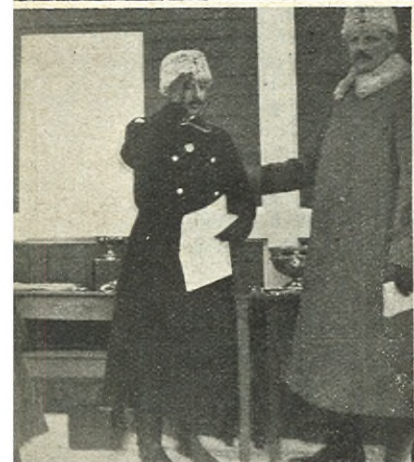
Kapplöpningarna på Lindarängen. 1. Danske Baronen Reedtz-Thott. F
sen för Steeplechasen. 3. Baron Reedtz-Thott mottar priset ur kron
spännande slutlopp i den stora steeple-chasen. 5. Svenske löjtnan
chasen. Prishoppning, rapportföring m m. 6. Infanteri på skido
10. Pulkafärd efter ren på skansen. 11. Kronprinsessan och prinsessa
föring på sparkstötting och till fots. Från festföreställningarna på
Automobil- och ballongtävlingar. 16. Holländaren van Dam van P
naut starta från Idrottsparken. Det stora jakt och slädpartiet. 18.
19. Prins Carl och mastern frih. C. von Essen i spetsen för jaktka
efter häst. 21. Förste pristaga
Foto för Idun af A. Blomberg. (Nr 4 V

Spelen

Dagarna

5

4

8

9

18

19

21

20

ste pristagare i Steplechasen på 3,500 m. 2. Baron Reedtz-Thott i spetsens hand. 4. Grefve Danneskjöld och löjtnant Wiedesheim-Pauls Wiedesheim-Paul, dagens hjälte och segrare i den stora steeplechase tävlingen. 7 o. 8. Från officerarnes prishoppning. 9. På skidor efter häst. 10. 11. Del af Teck åse tävlingarna. 12. Bivacker i skogen. 13 o. 14. Rapport från Operan. 15. Gustaf II Adolfs landstigning i Tyskland år 1630. Tablå. 16. 17. Del af släddpartiet med prins Wilhelm och prinsessan Maria i spetsen. 18. 19. Jaktpartiet ute på Brunnsvikens is. 20. Distanskörningen på skidor med löjtnant Berg från Boden. Lamm foto. Nnr 5. Atelier Jæger foto.)

Ljusning.

DEN NYVALDA RIKSDAGEN har med stor majoritet bekräftat den föregående beslut om allmän rösträtt på proportionalismens grund och 1907 års hvilande lagförslag har därmed blifvit grundlag. Lagen har tillkommit genom en sammanjämkning mellan den konservativa regeringens förslag och de liberala fordringarna och måste såsom en väsentlig förändring och demokratisering af det forna valsystemet med samtidigt häfdande af minoritetens rätt innebära i sig de bästa löften för kommande dagar. Äfven kvinnorna, fast icke medräknade bland dem, som nu erhålla sin medborgarrätt, måste dock veta att utsikterna för deras rösträttsfråga i och med beslutet af den 10 februari betydligt ljusnat. Väl torde man få vänta på den slutliga lösningen, till dess den nya lagen träd i kraft, men man ser dock ett slut på striden, och detta bör ge kraft och ut hållighet åt alla dem, som så länge och oegennyttigt arbetat för den kvinnliga medborgarrätten.

“Gammal och ny moral“.

SEDAN EN ärad insändarinna nu här nedan beredts tillfälle att utveckla en motsatt uppfattning och fröken Wägner ännu en gång fått precisera sin ståndpunkt, förklara vi diskussionen i frågan “Gammal och ny moral“ afslutad i Iduns spalter. En fortsättning af striden mellan så oförenliga lifsåskådningar torde nämligen med visshet endast komma att framställa företeelsen af tvänne parallella linjers utdragande i det oändliga.

Till fröken Elin Wägner.

DÅ MAN, som jag, sitter långt ute på landet, blir man ju i många tycke en smula efterblifven. Men om man lyssnar till det, som ljuder i tiden, så blir ens omdöme åtminstone själfständigt, just genom den stora stillheten. Man tillhör ingen gifven krets, hvilkens program man måste följa, utan man är endast en människa för sig och det man säger blir kanske därför i många tycke ensidigt och inskränkt. Jag kände mig i alla fall manad att skriva något slags opposition mot Eder uppsats i Idun, ty den förvånade mig mycket och kom mitt hjärta att “brinna“.

Ni säger, att meningssubytet i Idun öfver vår tids ungdom lärt Er en hel hop goda saker. Bl. a. att två bildade personer kunna använda den gängse sedlighets-terminologien och dock därmed beteckna olika begrepp. Ni kallar, om jag fattat Er rätt, denna olikhet *gammal och ny moral*. Och så säger Ni, att den gamla visst ej är äldre än den nya, ty den leder sina anor från antiken, som lärde, att allt mänskligt är naturligt och därför i och för sig sundt och rent. Ni säger, att den gamla moralens målsmän naturligtvis gå med så långt. Men, ehvad jag nu är, — så går jag *ej* med så långt. Antiken är ingen grund att bygga på i detta fall. Nog hade äfven den sina vackra sidor och personligheter, men det var nog ett fåtal, som ägde renheten, och de, som skrivit i den riktningen, kallades ju “Sökare efter Gud“. De voro ej nöjda med sin samtid. En Seneca, en Plato, en Epiktet m. fl. voro ju sin samtidsbärare af ljuset och de sörjde öfver sitt folks moral och de ropade efter renhet för det och — för sig själfva. Och då förfallet nått sin höjdpunkt, föll antiken, icke minst på sin moraliska smuts.

Jag har läst någonstades, att vid utgräfningar af Herculanium och Pompeji anträffades rum med ännu friska målningar, som äro så groft osedliga och där laster afbildas, som äro så afskyvärda och lyckligtvis så utrotade, att man nu ej ens vet deras namn. På samma gång som dess styggelser förklara dessa städers hemska öde, så få vi genom dem en inblick i den tidens moraliska ståndpunkt. Vår “nya moral“ bygger förvisso på gammal grund, men det är längesedan kultur och religion bortkastade den grunden.

Ni säger, att vi gammalmoralister uppdraga en gräns, där vi bortskilja de fria förbindelserna och skära dem öfver en kam som osedliga och sedan vilja vi endast förtegenhet. Ja, naturligtvis draga vi denna gräns. Det gör samhället, nationen ock, evangelium drager denna gräns och Ert eget samvete, min fröken, drager den ock. Det kan, stort sedt, ej bli tal om något annat

från rättfärdighetens synpunkt. Vår tid, som är full af idrott och sport, räknar ofta *fysisk* svaghet som ett själföfvalladt lidande, och detta är måhända i många fall sant. Ett moraliskt “fall“ är en *moralisk* svaghet, visst ej en öfvermänniskas brytning med en inskränkt sed. Ty frestade till synd och orenhet äro vi ju alla, och den, som står emot, är den starke, ej den, som faller, och öfver detta draga vi nog ofta förtegenhetens och barmhärtighetens slöja, dels för de “fallnas“ skull, men i främsta rummet för våra barns. Vi hafva ju alla haft eller hafva en moder, som äger vår kärlek. Jag har haft en, som omgifven af en stor barnskara, var så fin och ren i sin uppfattning och som, utan ord, gaf sina barn motvilja för moralisk smuts. Hon hörde till dem, som aldrig tålde att orena och “slemma“ ord ens nämndes ibland oss.

Vi gamla anse visst ej, att det är osedligt att hän-syfta på det sexuella lifvet, men vi kunna anmärka på tiden när och sättet hur det afhandlas. Att t. ex. kalla en kvinna för — “hona“ är ju dock intet ädelt sätt att tala om sådana saker. Det är ej ens ett grand af den antikens nakna skönhet i detta, som väl dock föresväfvar de bästa af dem, som stå i den nya moralens led. En del af våra unga författande nymoralister hafva inte ens snillet, som i någon mån öfverskyler grofheterna. Till min vrå hittar ej mycken sådan litteratur väg. Något har jag dock läst, bl. a. “Det röda inslaget“, och mitt hjärta blödde, när jag tänkte på, att unga flickor kunde läsa det, som jag, gamla människa, rodnade öfver i min ensamhet. Men mest gruvade jag mig vid tanken på, att för:s egna barn kunde få boken i sin hand.

Det är nog få mödrar, som implanta grymhet och egenrättfärdighet hos sina barn mot de “fallna“ kvinnorna. Nej, de försöka i stället att få dem att se med förbarmande och grannlagenhet på dessa arma, som alltid, alltid bära skammens märke hos sig, ja, just inom sig själfva. Och där bli gränserna på det streck vi gammalmoralister uppdraga otydliga. Ty är gränsen mellan rätt och orätt tydlig, så blir den däremot ej hållbar, då skam och nöd klappa på. Men om dessa moraliskt fallna och undermåliga kvinnor höja sin panna och fräckt anse, att de hafva full rätt till moderskapet, om de kunna ekonomiskt uppbära det, då kanske bjudandet till öfverseende blir ett grand kyligare. Ty bra lumpet är det att blott taga saken ekonomiskt. Det är ej blott en själf, som ansvaret gäller, utan äfven en annan själ, barnets. Det torde dock ej vara omöjligt för de flesta kvinnor att bli mödrar på sådana villkor. Men man tycker, att vår tids dristiga kvinnor skulle känna sitt högmod säradt af att vara “drottningar för en dag“. Det är ju dock ett nederlag, om ingen man vill bjuda en hela sitt lif, sin trofasta kärlek, sitt skydd och — sin plånbok.

Det kan ju vara sant att, om en ogift kvinna blir mor, så är det en sak mellan hennes samvete och henne själf, om hon kan underhålla barnen. Men det är ännu en tredje part, som saken rör, och den är — barnen. Först må hon tänka på barnen. Hon må ej låta det ofödda barnet ärfva en svag moralisk känsla, och sinnlighet lär just gå i arf mera än mycket annat. Detta är lika oberättigadt som att inympa epilepsi o. d.

Det är ej min mening att påstå, att alla *äkenskap* äro sedliga. Just det Ni säger om att draga in en sedligt ren kvinna i ett äkenskap med en rå och lastbar man, är ett gruffligt exempel på den saken, som aldrig kan försvaras af någon moral. Men om än en sådan stackars kvinna känner och vändas under det, som öfvergår henne, så har hon dock “samvetet, som bär henne vittne“, att hon ej bragt skam öfver sina barn. Och detta vittnesbörd har en kraft som intet annat.

Säkert har Ni rätt, då Ni talar om den regulator, som finnes hos kvinnorna själfva. Men det unga släktet har ännu ej kommit så långt på nymoralens väg. Det vördar ännu innerst sina “gifta“ mödrar och de hafva ännu en smula sedlighet i arf från dem. Men låt dem anse sig hafva råd att försörja barn, afskudda sig den moraliska återhållsamheten, och jag är rädd, att den där regulatorn snart blir utnött. Tänk på antiken! Tänk på Platos ord: “Människorna hafva sjunkit under de lägsta djuren.“ Tänk på Seneca som säger: ... “blygseln aftager med hastiga steg, hvar och en ger vika för sina lustar och lasten följer sig ej i det hemliga, ... fördärfvet har gått så långt, att oskuld har blifvit icke blott sällsynt utan är något *alldeles okänt!*“. Intet går snabbare framåt än sedligt förfall, ty vi bära alla en bundsförvant i vårt eget bröst, som jublar öfver de lossade banden. Alla, som älskat, veta ju, att kärleken mellan man och kvinna är den starkaste naturliga känsla vi äga. Just detta dragande till hvarandra är så starkt, att en moraliskt svag människa drifves till den älskade med all makt, om än tusen band binda. Äro banden borta, så blir det hela öfvermåktigt i en handvändning, är jag rädd. Och så är ett nytt steg taget in på antikens mark.

Mätte vi gamla människor slippa att inbjudas till dessa renhetens fester! Att komma som — förkläden

lär väl ej komma i fråga. Vi skulle taga oss alltför löjligen ut i denna omgifning, en smula rokokko, är jag rädd. Och måtte aldrig min unga dotter fordra af mig, att jag skall lära mig förstå och gilla ny moral!

SMÅLÄNSKA.

Till min anonyma motståndarinna.

DÅ JAG NU tar till orda, är det till en början för att tacka er för er uppsats. För det första, det är en ärligt tänkt, om än icke alldeles konsekvent framställd lifsåskådning jag där möter, och jag är fullt öfvertygad om att ni åtminstone har den rätt att säga så hårda ord, som ett lif i öfverensstämmelse med er lära gifver. För det andra, den är ett förtraffligt komplement till min artikel, själf skulle jag aldrig velat eller vågat ge en sådan utläggning af deras läror, som hysa motsatt uppfattning mot mig. Jag skulle ansett mig vara alltför orättvist elak.

Men dessutom måste jag med anledning af Er artikel säga några ord, dels för att änyo understryka hvad jag förut sagt, dels för att påpeka ett par af era inkonsekvenser.

Hufvudtanken i min artikel var den, att man bör se på det sexuella problemet på ett enkelt och rättframt sätt, erkänna den roll det spelar i vårt lif utan att därför öfverdriva den. Vidare att man, i stället för det billiga och bekväma sättet att kalla allt, som skyddar sig bakom den yttre anständigheten och den gällande samhälleliga lagformen, sedligt, allt som går utanför detsamma osedligt, bör använda en annan och rättvisare norm för bedömande af hvad som är sedligt eller ej, nämligen om personliga ansvarskänslan och sättet att bära konsekvenserna af sina handlingar i hvarje särskildt fall. Och af tonen i min artikel framgick helt visst, att jag ansåg, att när man lade *den* måttstocken på människornas handlingar, många af de yttersta skola bli de främsta. Min motståndarinna af-färdar detta artikelns hufvudmoment med att helt kategoriskt förklara, att just den af mig angripna gränslinjen *måste* — af henne själf, af samhället, nationen och evangelium samt af mig — erkännas som den enda möjliga att följa. Då hon sålunda förbehållit sig de flesta auktoriteterna för sin uppfattning, lemna hon åt min endast antikens åskådning, hvilken hon samtidigt undergräfvat genom att citera några fördömande uttalanden öfver under antiken förekommande excesser och erinna om att förfärliga laster bedrefvos i Pompeji och Herculanium. Jag kan icke inse att detta är riktigare än om jag ville exemplifiera den kristna uppfattningen af samlivet mellan man och kvinna genom att anförda en sådan sats som Tertulliani “O, kvinna du är porten till helvetet“ hvilket väl ger den asketiska uppfattningen drivnen till sin spets, eller genom att erinna om de svarta mässorna i Paris i våra dagar.

Hur författarinnan efter att med denna oerhörda pondus ha sagt sitt ord, kan vilja ge det erkännandet att “visst icke alla äkenskap äro sedliga“ förstär jag inte. Det är ju dock att ge mig rätt i *en* hufvudsak. I stället är hon emellertid så mycket bestämdare i att förkasta den senare delen af mitt påstående, den nämligen att icke alla fria förbindelser behöfva vara osedliga. Hon ser på de kvinnor (n. b. icke de män) som beträdas med att ha haft en förbindelse utanför äkenskapet som “moraliskt fallna och undermåliga varelsor“ som gifvit efter för sina förfärliga böjelser, dock först sedan de ha lidit det “nederlaget“ att “ingen man vill bjuda dem sin trofasta kärlek, sitt skydd och sin plånbok.“ Inom parentes, den som kunnat nedskrifva de sista orden om kärleken, skyddet och plånboken, borde vara rädd för att tala om “det lumpna att blott ta saken ekonomiskt.“ Men hvad skall man eljes säga om en dylik apriorisk förkastelse af de kvinnor, som ställt sig utanför konvensansens skydd? Att den proklameras ut från denna skyddade ställning verkar i och för sig icke sympatiskt äfven om den icke därtill visade en så djup okunnighet om realiteterna. Min motståndarinna kan icke tänka sig, att en kvinna inlåter sig på en fri förbindelse, förr än hon är viss att ingen vill erbjuda henne en laglig; att hon säljer sig kallt för realisationspris m. a. o., men detta bevisar mycket mer om insändarinnan än om dem hon så djupt föraktar.

Hon föraktar dem t. o. m. så djupt att hon vill förmäna dem rättigheten att föda och fostra ett barn, emedan det skulle vara samvetslöst att låta “det ofödda barnet ärfva en svag moralisk känsla“ eftersom “sinnlighet (!) lär gå i arf mer än mycket annat.“

Här använder sig insändarinnan plötsligt åter för ett ögonblick, ehuru på ett mycket underbart sätt, af min tankegång, som just gick ut på att man bör se till ansvarskänslan för det kommande släktet vid afgörande af ett förhållandes sedlighet eller osedlighet. Att jag för min del äfven utsträcker detta ansvar till männen och de gifta kvinnorna är ett moment i mina samhällsomstörtande åsikter för hvilkas råhets och tygellöshets skull jag just nu hudflänges så hårdt både privat och i pressen.

E. W.

Hemorroider.

Såsom fördelande och vid blodstockningar ett godt medel mot sårnader i allmänhet, har Salubrin fått en viktig användning såsom behandlingsmedel mot hemorroider. Det bör användas af den utspändning och på det sätt, som i beskrifningen om Salubrin angifves, dock bör man icke

uraktlåta att rådfråga läkare för erhållande af speciella uppgifter och råd, hvad som är att iakttaga till förekommande af uppsomsten af hemorroider. Salubrin tillhandahålles af Parfym-, Färg- och Spec rihandlaren. I parti från kommissionslager hos Geijer & Co, Stockholm.

IDUNS MODELLKATALOG

Oumbärlig för alla sömmerskor och för alla hem.

Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Kolorett omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

SOMMAREN 1895 fick jag en oemotståndlig lust att skriva ett drama. Hur denna lust uppstod inom mig kan jag icke analysera. Jag hade ej under de föregående månaderna sett, läst eller hört talas om något skådespel, som fångslat min fantasi eller väckt till lif några intellektuella funderingar. Det var ej heller ärelystnad, som dref mig att skriva. Jag hade icke en enda gång reflekterat öfver, huruvida ett eventuellt opus af mig skulle vinna uppmärksamhet eller lämnas totalt obaktadt. Lika litet var driffjädern en önskan eller föresats att göra nytta.

Nej, det var ett hjärnarbete, som började alldeles oberoende af min medvetna vilja, och jag tänkte i början lika litet därpå som man under arbetsdagarnes verksamhet tänker på att man drömmer om nätterna. Min fantasys arbete hade pågått ungefär ett år, med långa mellanrum, men jag observerade knappt, hvad den tog sig för på egen hand förr än dess huserande började bli genant. Jag blef disträ i sällskap, var alldeles borta midt i ett samtal och svarade uppåt väggarne på frågor och tilltal. Mitt "jag" hade så småningom tagit sig för att sönderdela sig i flere personer, som inom mig, högljudt och tyranniskt, utan hänsyn för min miljö, min liffsuppgift och mina traditionella sysselsättningar, diskuterade sina angelägenheter. Jag blef rof för ett replikskifte utan all ände. Samtalen tillagades icke af mig, utan tvingades på mig, alldeles så som musikaliska människor kunna förföljas af en melod, som danar sig i deras medvetande.

När jag hade hört vissa satser upprepade om och om igen och alltid besvarade på samma eller ungefär samma sätt, började jag känna igen människorna, som så envist förfäktade sin vilja eller sin lifstro. Jag började också att känna igen deras utseende och det rum, där de rörde sig.

Det var emellertid först efter ett par sömlösa nätter, då mina dramatiska foster hade utmattat mig med strömmande utgjutelser af förtärande känsla, som jag beslöt mig för att skriva ned deras ord. Det var af medlidande med dem. De hade rört mitt hjärta. Jag tyckte det var synd, att ingen skulle få veta, hvad de erfarit och lidit.

När jag väl fått pennan i handen, kastade jag först ned, utan ordning och plan, de samtal som intresserade mig mest och som jag hade klarast i minnet.

Sedan stufvades alltsammans tills vidare undan i ett kuvert.

Som en egendomlighet vill jag nämna, att jag, som icke är musikalisk, mer än en gång fått synnerligen distinkta ingifvelser under musik. Särskildt minns jag, att under en konsert af Johannes Elmlblad, när han sjungit "Stormen" af Kjerulf, ackompanjerad af Emil Sjögren, dialogen mellan Saga och Adil i tredje akten af "Lejonets unge" kom ord för ord som en utlösning af stämningen.

Emellertid återstodo de tekniska svårigheterna. Jag hade mycket dunkla föreställningar om, hur man skulle hopfoga ett drama. I synnerhet första aktens exposé föreföll mig svår. Af en slump kommo just då i min väg två franska pjäser: "Le monde ou l'on s'ennuie" och "La souris". Jag sökte fördjupa mig i deras teknik. Alldeles värdelöst blef det studiet nog ej, fast dessa styckens byggnad ej helt tilltalade mig. Jag fann strukturen för litet enkel.

Men all utveckling har en förhistoria. Äfven

mitt dramatiska intresse har haft någon föregående näring. När jag började leta efter den bidragande växtgrunden, fann jag spridda rottrådar i det förflutnas mylla.

En jul, som jag tillbringade utomlands, fick jag de samtliga verken af Corneille, Racine och Molière i vackra, röda skinnband och med kolorerade illustrationer.

Redan följande vår hade jag studerat igenom det mesta af dessa böcker. Särskildt hade jag då tilltalats af Phèdre, hvilkens tragiska skönhet gjorde intryck på mig. Denna beundransvärda dikt har jag sedan flere gånger omläst och jag kan icke höra ens titeln utan en egendomlig känsla, liksom en darrning af rörelse. Tankarne gå då också genast till den store författarens öden. Hur han nästan krossades, när Phèdre genom trånghufvad koterikritik och andlig omogenhet hos samtiden föll igenom vid framförandet.

Detta stycke som blifvit den franska klassiska teaterns stolthet, fick ett så förödmjukande mottagande, att Racine under tolf långa år ej förmådde dikta.

Bekantskapen med Molière måste ju bli af betydelse för en hvar som den förunnas. Jag har under årens gång ofta återvänt till Molière och läst honom med ifver och uppbyggelse. Hans tekniska nonchalans är ju stor och väl

känd liksom hans öfverlägsna förstående af teatern. Man har sagt om honom, att han en tid förrade sig in på andra områden, som strängt taget inte voro hans — och att det var då han gjorde sina mästerverk Tartufe och Misanthropen.

Jag har haft en på samma gång blyg och djärf spekulation om Molière: att han afsiktligt atroferade sitt större och djupare jag för att odla sitt mindre jag. Man drar sig nästan för att använda ett sådant adjektiv om hans snillrika diktarpersonlighet, men det är blott relativt till honom själf det kommer i fråga. Kvickheten, satiren och löjet voro blott en del af hans geni, men då han såg att den delen var folket nog, gaf han hvad som begärdes och sparade det andra.

Hans Tartufe, där han gaf sig helt, bet sig emellertid så djupt fast i deras själar, där den skulle träffa, att ärkebiskopen af Paris i sinom tid vägrade honom kyrklig begrafning.

Dessa utveckelser äro icke helt oväsentliga. De ge en liten antydning om vissa synpunkter, som fäste sig i mitt minne.

Men de franska klassikerna gäfvog mig ej fullt och tillräckligt hvad jag behöfde till ledning, när jag vid nedskrivandet af "Lejonets unge" ånyo begynte läsa dem. Jag ville ha mera realistisk form, mindre af traditionell teaterspråk.

Det var först hos Ibsen jag fann den förebild jag behöfde.

Detta faller så nästan af sig själf, att det knappt behöfver sägas. Alla ha velat lära af Ibsen. Georg Brandes säger någonstades, att sedan Ibsens uppträdande kan ingen mera skriva så som det skrefs förut, till den grad revolutionerade han den dramatiska språkbehandlingen.

Men därifrån och från att "ta" från honom är ett stort steg, som jag aldrig känt minsta lust att öfverskrida.

Efter åtskilliga omskrifningar blef ändtligen skådespelet färdigt, och jag vågade läsa upp det för två vänner. Deras sympati var så uppmuntrande, att jag beslöt söka en förläggare. På hösten i oktober kom en uppgörelse till stånd, men boken blef dock ej tryckt förr än i maj 1896.

Till att börja med hade jag glädje af mitt förstlingsarbete så till vida, att jag fick åtskilliga välvilliga uttalanden. Det var innan en allmän opinion hunnit bildas, att dramat var osedligt. Men när väl den parollen var utsläppt från något reaktionärt högkvarter, flög den som en löpeld landet rundt. Det blef en moralisk storm af ganska stora dimensioner. Den icke läsande massan hade fått blod på tand och frossade i sin vanliga etiska svält på gamla idérester från längesedan begrafd moral.

Hvar gång sedligheten kommer på tal, känner folket att det är hungrigt och sliter i sin förtviflan sönder allt nytt utan att se efter om däraf möjligen kunnat komma något litet frö till framtida gröda. Därvid har den illiterata mängden alltid många underblåsare, i hvilkas intresse det ligger att öka den blinda fanatismen, under det de andliga ledarne på kulturens höjder, hvilkas uppgift ju borde vara att leda den förblindade skaran in i det seende förnuftets rike, i sådana orostider finna tigandet vara de vises sten.

Pressen blef naturligtvis stridsbanan, där de många huggen utdelades, de flesta förrådande den brist på känsla och odladt förstånd, som är många "insändares" ledsamma märke.

FRIDA STÉENHOFF PÅ 80-TALET.

Hvarje husmoder bör prenumerera på **Barngarderoben** Hvarje sömmerska likaså. 12 häften årligen.

Pris för helt år 3 kr.; halft år 1:60 kr. Lösnummer 30 öre.

Sångaren och vinet.

Kinesiskt motiv.

NU BRINNER vinet i min kopparskål,
och jag är född för salighet och flamma.

Och liksom stridsmän, pansrade med stål,
de stolta tankar i sin guldrymd glamma.
Och vinet brinner i min kopparskål.

Må ruset dunkelt trycka en barbar
till jorden med sin öfvertunga börda.
Jag kan ej digna. Se, min blick är klar
och skådar lugn emot det oerhörda.
Jag räds och bäfvar ej som en barbar.

Så lys, mitt vin! Ty vin är låga blott,
och eld är klarhet att i mörkret tändas.
Men ännu ej barbarents blick förmått
att skåda klarheten och icke bländas.
Så lys, mitt vin! Ty vin är låga blott!

Men jag, som sett
hur rymdens världar gå
igenom natten, lysande och stora,
jag, skald och sångare, jag, Li-Tai-Po
kan aldrig stjärnans höga glans förlora,
jag, skald och sångare, jag, Li-Tai-Po.

BERTIL MALMBERG.

Ellen Key hade ännu ej belyst de erotiska problemen och framkallat den diskussion, som skulle bli som en renluftsfläkt öfver landet. Fröding kom först på hösten 1896 med sin kärleksdikt i "Stänk och Flikar", som blef en titanisk stridsfanfar mot den gamla traditionen, att kärlek är synd.

Jag förstod ej, att jag hade skickat ut min stackars lilla Saga i en ogynnsam gryningsstund. När jag tänker tillbaka på de genomledda stormarne, både den första och de som kommit sedan, ryser jag för den konventionella individens grymma ifver att antingen sätta kärleken i en omänskligt hård järnbur eller också kasta ned den i en dypöl. Hvad tjänar all denna grymhet till, frågar man sig om och om igen, men får aldrig något svar. Den där jargongen att det är för samhällets bästa, är icke något svar. Därtill är det alltför otillfredsställande. Ju mera grymhet i ett samhälle, dess mera fador, dess flera olyckliga individer.

Det är personlighetens frihet gentemot kärleken — antingen såsom ett nej- eller jasägende — och hennes rätt att icke behöfva strypa sina lyckomöjligheter för ett formväsen utan värde, som är den nya, högre sedligheten. De offentliga institutionerna skola vara tjänare och vårdare åt vårt väsens innersta lag, icke tyranner, som förfölja och vilja trampa ned mänsklighetens sundaste och rimligaste drifter.

Må det äfven tillåtas mig några ord om min signatur.

När jag framträdde hade böcker i allmänhet en dålig press. Herrar kritici föreföllo uttråkade. De kände visst ungefär som konung

Salomos litteraturgranskare, när han utbrister: "på görandet af böcker varder ingen ände och mycken läsning tröttrar kroppen". Den förmätne sälle, som vågade intränga på författandets heliga skråmarker, kunde som regel vänta sig ett ytterst öfverlägset bemötande. Detta för manliga nybörjare. Var den djärfva sällen därtill en kvinna, blef aflifvandets lika hastigt som snöpligt.

Den tidens ton mot de skrifvande kvinnorna skulle nu vara omöjlig. Direkta oförsyntheter hörde till ordningen. "Gud ske lof att det åtminstone inte var ett kvinnligt namn på boken" började en af våra förnämsta kritici en recension af en manlig bok. I den stilen gick det vanligen. Det var som om en kvinna vågade förolämpa någon hög, okänd gud med att skriva. För att undgå den förutfattade motviljan valde jag en manlig signatur, fullt öfvertygad att man i så partiska tider hade rätt till dylikt andligt nödvärn. Det stod ju recensenten fritt att under läsningens gång upptäcka kvinnan så mycket han ville och besluta min död — efter sista sidan, icke före den första.

Namnet Harold tog jag för att det är detsamma som härold, och Gote som ras- och bomärke.

Häroldens uppgift är att väcka uppmärksamhet åt den makt, i hvilkens tjänst han gått.

I detta goternas land, där jag var född och lefde fram mitt lif, ville jag vara en trogen, om också ringa tjänare åt de idéer, som vunnit mitt hjärta.

Det kan se ut som en motsägelse att ta namnet Harold, sedan jag förut berättat, att jag afsiktslöst började skriva, drifven af blotta lusten till skapande.

Sammanhanget är, att viljan kom och gjorde ett tillägg till lusten.

"L'art pour l'art" tillfredsställde mig ej fullt. "Konsten för konstens egen skull" blef mig för kallt som formel.

Jag ville ha ett mål, som mera innerligt band mig samman med mina medmänniskor. För att förklara mig närmare, vågar jag ta ett exempel från annat håll.

I Frankrike har nyligen skett en sammanlutning af unga diktare. De kalla sig "Visionärerna", därför att som de säga "alla sanna konstnärer äro visionärer, och våra visioner skola vi införa i andras samveten." Enligt sitt manifest hafva de ett program: "att upptäcka och afslöja lifvet." Deras mål är ett konstnärligt arbete, "som för in mera ljus, skönhet och ömhet i alla former af mänsklig tillvaro."

De dragas mot de förtryckta och lidande. "De beskrifva trashankarnes elände för att blotta skönheten i deras revolt." De ropa: "ned med estetiken, som vänder ryggen åt de för lifvet kämpande." De vilja ha en social litteratur i ordets vidsträcktaste betydelse. Konsten skall enligt dem vara mänsklighetens välgörare, vidhjärtadt human och intresserande sig för alla det dagliga lifvets problem.

En af deras främste har så uttryckt sin mission: "Jag ville ge det starkaste uttryck för mänskligt lif, som söker höja sig i skönhet under strid mot sociala eller naturens makter." Alla vilja de "handla genom ömheten och entusiasmen."

När de uppvaltade en af litteraturens stormän och delgäfvor honom, hvad som eldade och sammanhöll dem, svarade han, helt vunnit af deras syften: "Jag vill vara er vän." Det var Anatole France.

När jag förra våren läste om denna grupp litterära entusiaster, kände jag lifligt, hur besläktad min längtan var med deras.

HAROLD GOTE (FRIDA STÉENHOFF)

Den allmänna uppfattningen blef, tack vare de ensidiga utläggningarne, att "Lejonets unge" var ämnad som ett slag i ansiktet på allt hvad af dygd och rena seder fanns i folkets medvetande.

Oviljan var stor, men den växte än mer, när det blef bekant, att dramat skulle spelas.

Mig alldeles ovetande hade en för dramatik mycket intresserad litteraturvän i Sundsvall lämnat dramat till teaterdirektör Wilhelm Rydberg, hvilken efter genomläsning begärde att få uppföra stycket.

Det är en oförgätlig glädje för mig att genast vid mitt första närmande till teatern ha fått göra bekantskap med så hängifna sanna konstnärnaturer som Wilhelm Rydberg och hans sällskap. Icke ett enda störande minne har jag från den intressanta tid, då "Lejonets unge" inöfvades och uppfördes.

Under första gemensamma läsningen i mitt hem hade jag en stämning, som jag aldrig glömmet, tack vare dessa skådespelares allvar och känslighet. Direktör Rydberg hade en förmåga att meddela sin entusiasm och sitt förstående åt hela sin trupp.

Han hade då som gäst vid sitt sällskap den talangfulla och populära skådespelerskan Signe Widell. Det fordrades ej litet mod och en fin intelligens för att kunna med ett fast, men ändå vekt grepp i rollen föra Saga segrande genom den flentliga här som väntade.

Signe Widell gick på ett mäterligt sätt i land med sin uppgift. En tidning skref efter premiären "... det vardt en seger för de uppträdande artisterna utefter hela linjen. Det var ett fint och förstående samspel, man kände med sig, att artisterna gått med hängifven kärlek till sin uppgift."

Premiären blef i Sundsvall den 1 februari 1897. Kvällen förut kom jag sent hem från generalrepetitionen. På min port lyste då i det klara mänskenet en vit lapp med svart kors. Under korset stod: "Död åt Lejonets unge." Liknande lappar voro uppklistrade på en hel del portar i staden. De skulle ange hvad som komma skulle. Alla hvisselpipor i staden voro uppköpta, sades det, af den nybildade, hemlighetsfulla "sedlighetens exekutivkommitté", bestående af stadens ungherrar, hvilka ämnade nedgöra stycket.

Utgången blef emellertid icke efter beräkning. Publikens betygade med lifliga applåder och inropingar sin belåtenhet. Kärleken hade afväpnat sina motståndare, som den oftast gör — i rampens ljus.

Stycket gafs sedan i de flesta städer i landet. Öfverallt väckte det strid, om ock naturligt nog ingenstans så häftigt som i Sundsvall, där jag bodde. Här utslungade äfven en biskop sitt anatema öfver pjäsen.

Jag hade i Saga velat ge en nutidskvinna, liksom jag sedan i "Stridbar ungdom" velat ge en ung nutidsman, icke i bemärkelsen majoritetstyp, utan naturligtvis en representant för avant-gardet sådant det framträder i vår brytningstid.

Men avant-gardet är icke älskadt af den konservativa hopen, utan tvärtom föremål för en intensiv förföljelse.

Min unga hjältinna hade kallats en "lättfärdig slyna". Själfa det faktum, att hon på scenen, enligt samstämmigt vittnesbörd, verkade "betagande ren och älsklig", förklarades af motståndarne såsom helt och hållet framställarinnans förtjänst, liksom om denna skulle kunna eller vilja ändra om en roll.

Att bedömandet skulle bli skeft var ganska förklarligt. Marken var ännu föga beredd för en modern kvinnas uppfattning, i synnerhet ej i hvad angick hennes syn på kärleken.

Uppgift lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellorin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till Mästern Samuelsgatan 43, Stockholm

Iduns Mönsterafd.

Från scenen och estraden

SAGAN OM Tristan och Isolde ger i sin ursprungliga form en så pass oförbehållsam framställning af den sinnliga kärleken, att de af våra nutida författare, som ha erotiken till ledmotiv i sin diktning, ej på långt när nå fram till den gamla artursagens frodiga sensualism. Men under Richard Wagners hand har den purpurlysande legenden befriats från det mesta af sin heta sinneslust och kvar står en sublim kärleksdikt, där två människosjälur genomfara de förklarings och dunklets rymder, som innefatta livets högsta känslövarlden och livets bristning genom öfvermått af kval.

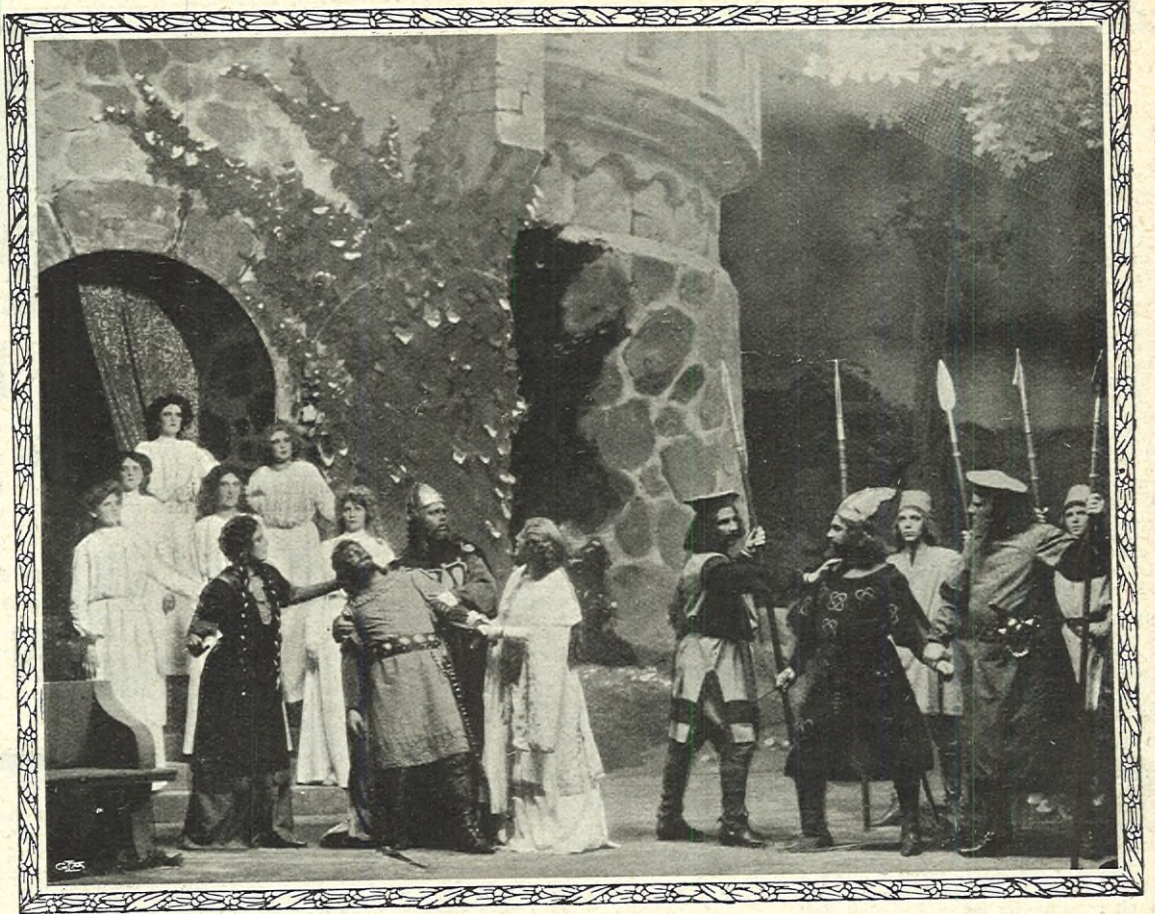
Den tonskrud, i hvilken Wagner klädt handlingen, har af mästarens bekännare erhållit epitetet "det högsta," "det skönaste" hvartill musik öfver hufvud kan nå. Här och endast här har det mänskliga musikernillet utlöst sig i harmonier af utomjordisk natur, här är den tonbrygga, som leder bort mot oändligheten.

Hvem vill och hvem vågar för öfrigt motsäga dessa bekännare? Deras vittnesbörd är heligt, deras hörselöfvermått ha skärpts till oanad finhet under Bayreuth-spelens festveckor och deras tålmod förtjänar nationalbelöning.

De andra, hvilka ej undfått tålmodets gåfva och som sakna förutsättningar att följa denna spekulativa musiks irrfärder, barbarerna med ett ord, som äfven i ett tondrama önska ett någorlunda raskt händelseförlopp och själs-effekter, som balanseras mot en verksam yttre handling, nödgas erkänna, att de tröttna långt innan sista ridåfallet.

Sådant vittnar kanske om en höggradig andlig dekadans och bör helst inte röjas; är man mån om sin kulturella solvens, håller man i stället munnen och tackar himlen i sitt hjärta att Wagner inte gjort "Tristan och Isolde" ännu längre och att man med en portion god vilja och några hemliga gäspningar kan begå den till slutet.

Operans utförande vittnar om en noggrann instudering och intresse för konstverket. Fru Lykseth-Schjerven uppbär Isoldes väldiga parti med glans och glöd, stämman klingar förvånande väl igenom de gigantiska tonmassorna och spelet är besjäladt. Denna artist har mer och mer arbetat sig fram till en verklig Wagnersångerskas rang och hennes tolkning af

RICHARD WAGNERS "TRISTAN OCH ISOLDE" PÅ KGL. TEATERN.
Andra akten. I midten Isolde (fru Lykseth-Schjerven) och Tristan hr (Stockman). Längst till höger Konung Marke (hr Wallgren). Ateljé Jäger foto.

Isolde tillför henne otvivelaktigt mästardiplomet. Hr Stockman gör hvad han kan för att framställa Tristans riddargestalt, men har sin utvecklade skådespelartalang och sin föga bärkraftiga tenor alltför mycket emot sig för att nå illusion. Som Brangäne, Isoldes tjänarinna, är fru Claussen förträfflig, likaså hr Wallgren som konung Marke och hr Oscar som Kurwenal, Tristans ridderlige tjänare. Textöfversättningen af W. Peterson-Berger, hvilken tillika är verkets svenske regissör, orkesterledningen af kapellmästare A. Järnefelt och dekorationerna af Thorolf Jansson stå också i nivå med det gigantiska tondramats fordringar.

Svenska teatern har upptagit Shakespeares "Othello" med hr Klintberg i den mörk-

hyade fältherrens roll. Prestationen hör kanske ej till den sträfsamme och energiske unge skådespelarens allra bästa, men den är i alla händelser ett ärligt stycke arbete och förtjänar som sådant honnör. Minst tillfredsställande verkar deklamationen med den oupphörliga röstpressningen, som dränker orden — och hvilka ord! Shakespeares dialog är den uttrycksfullaste scendialog världslitteraturen har att uppvisa, och det svartsjukans grymma och blodiga drama, som heter Othello, utgör intet undantag. Därför får ej en fras i deklamationen gå förlorad. Det är som att tappa guldmynt ur en börs. Jago ligger knappast för hr Hedqvists lugna naturell, men konstnären räddar sig intelligent från att ställa figuren i orätt belysning. Fröken Rosén är en intagande, om ock något färglös Desdemona; de sekunderande rollerna utfyllas med rutin.

Att för den nutida publiken erinra om fru A. Ch. Edgrens kraftiga talang vore ej mera än en rättvis gärd åt minnet af en kvinna, som på sin tid var en person för sig, en stark röst i 80-talets stridslarm. Men hennes skådespel "Hur man gör godt" kan ej räknas till hennes bästa alstring, och dess framförande på Östermalmsteatern visade endast hur hårdhänt tiden farit fram med denna sceniska tendensdikt. Utförandet hade emellertid åtskilliga förtjänster, och särskildt samlade sig intresset kring fru Seelig-Sandberg, som med konstnärlig markering utförde Blanka v. Dührings roll. Hr Sandberg var ej oäfvnen som kapitalisten Wulf, ehuru plastiken brast i natur-sannhet. Hr Sandberg som den unge arbetaren, i hvars repliker man förnimmar anslagen till 1890-talets stora folkrörelse, hade fått ett bra grepp på sin roll och utmärkte sig särskildt i tredje aktens slutscen. De många bifigurer, hvaraf detta stycke vimlar ge föga anledning till karaktäristik, ett undantag bör dock göras för sådana typer, som den supige målaren Österberg och spelades med mycken natursanning af hr Holm och fröken Caspér.

ARIEL.

SHAKESPEARES "OTHELLO", PÅ SVENSKA TEATERN.
Andra akten. I midten Othello (hr Klintberg) och Desdemona (fröken Rosén). Längst till höger Jago (hr Hedqvist). Ateljé Jäger foto.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.
FORSLAG TILL MATORDNING FÖR
VECKAN 21—27 FEBR. 1909.

SONDAG. Frukost: Smörgåsbord; färsfylldt selleri med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te med mjuk pepparkaka. Middag: Fälsk köldpadd-soppa; å la daube på hummer med majonnäs; stekt tjäder med salader; äppelbeignet med vaniljsås.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; glödsteak, rimmad strömming med potatis; ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Köttkroketter med champinjonsås; äppelsoppa.

TISDAG. (Fettisdag.) Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgröt med mjölk; gratin på sill; kaffe eller te. Middag: Bräckt skinka med bruna bönor; semlor med mjölk.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt bräckkorv med ägggröa; mjölk; kaffe eller te. Middag: Korfkaka med skiradt smör och lingon; körsbärs-soppa med vispad grädda och skorpor.

TORSdag. Frukost: Smörgåsbord; bifstek med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Grönkål med fläskkorv; skorppudding med sylt.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; ägg; plättar med sylt; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kalfrikassé med potatis; chokladkräm med vispad grädda.

LORDAG. Frukost: Smörgåsbord; kokt, rött skinka med stekta ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Italiensk soppa; stufvad sik med potatis.

RECEPT:

Färsfylldt selleri (f. 6 pers.). 2 stora eller 3 mindre sellerier, 2 lit. vatten, 1/2 msk. salt, 2 hg. oxkött, 1 hg. kalkkött, 1/2 hg. späck, 2 msk. stötta skorpor, 1 ägg, 2 1/2 dcl. tunn

Det milda crémelika lödder som utmärker

Florodol-Tvälen

utgör icke blott substanserna af de utsökta fettsämen utan därjämte balsamiskt-antiseptiska essenser af högsta betydelse för hudskynhet, hvarigenom huden blir sammensjuk, smidig och vacker, hyn ren och klar, hals och händer hvita och mjuka. Högsta utmärkelse: Guldmedalj i Norrköping 1906.

TEKN. A.-BOL. FLORA. GEFLE.

Finast i smak och näringsrikast äro
VÄRGÅRDA
(Kungl. Hofleverantör)
Hafregryns • Hafremjöli
PARETER.
Värgårda
Proton-hafremjöli

grädda, 1/2 msk. salt, 1/4 tsk. vitpeppar, 3 st. fint hackade syltlikörar. Till steking: 3 msk. smör (60 gr.), 4 dcl. buljong.

Beredning: Sellerierna skalas, sköljas väl, pasätas i kokande, saltadt vatten och få koka omkr. 1 tim., eller tills de äro nästan mjuka. Köttet tvättas med en duk, doppad i hett vatten, skäres i bitar och drivres tillika med späcket 3 ggr. genom köttkvarn. Därefter tillsätts de stötta skorporna, det uppvispade ägget samt grädden, litet i sänder, och färsen arbetas omkr. 1/2 tim. Den afsmakas noga med kryddorna och löken. Ett lock skäres ut i sellerierna och de urhållas uppifrån. De fyllas med färsen, locket pålägges och sellerierna ombindas med bomullsgarn, förut doppadt i hett vatten. Smöret brynes i en järnkastrull, sellerierna läggas och brynas vackert, spådas med buljongen och få sedan sakta steka med tätt slutet lock omkr. 1 1/2 tim.

De uppläggas på varmt fat, garnet klippes bort och såsen hålles öfver dem. Serveras till smörgåsbordet.

A la daube på hummer (f. 6 pers.). 3 färska humrar (eller 1 burk konserverad hummer å 1:90), 1 liter fisk- eller ljus köttbuljong, 3 msk. franskt vin, 10 blad gelatin, 2 msk. hett vatten, 2 hela ägg.

Till garnering: 1 hårdkokt ägg, persilja.
Beredning: Hummern nedlägges i kokande, saltadt vatten och får koka 15 min., hvarefter den upptages och får kallna. Den klyffes längs efter och klorna krossas. Köttet lossas varsamt och skäres i vackra bitar. Fiskbuljongen pasättes tillsammans med vinet; när det är varmt tillsättes det sköljda och i det heta vattnet upplösta gelatinet samt de uppvispade äggen, och blandningen får under vispning ett kort uppkok. Geleté silas genom en i hett vatten urriden servet eller silduk. En del af det klara geleté hålles på boten af en vattensköljd å la daubeform och ställes att stelna. Formen garneras med hårdkokta ägg och persilja. De vackraste bitarna af hummern läggas på boten och sidorna, och med

det öfriga hummerköttet fyller formen. Resten af geleté hålles försiktigt öfver och å-la-dauben får stelna på kallt ställe. Den serveras med majonnäs- eller skarpås.

Vaniljsås I (f. 6 pers.). 1/2 stång vanilj, 1 dcl. vatten, 1/2 lit. tjock grädda, 1 msk. socker, 4 äggulor.

Beredning: Vaniljen lägges i en kastrull, vattnet påhålles och locket lägges på, hvarefter vaniljen får sakta koka tills vattnet är nästan inkokat. Grädden och sockret ihålles då och får koka upp, vaniljstången borttages och äggulorna tillsätts, en i sänder, under stark vispning, hvarefter såsen får sjuda.

Såsen upphålles och vispas tills den är kall.

Bruna bönor (f. 6 pers.). 3 kkp. bruna bönor, 2 lit. vatten, 4 msk. sirap, 2—4 msk. ättika, 2 tsk. salt.

Beredning: Bönorna renas, sköljas och läggs i blöt i det vatten de skola kokas, dagen innan de skola användas, och få sakta koka, tills de äro mjuka. De afsmakas med sirap, ättika och salt.

Semlor (f. 12 pers.). 1/2 lit. oskummad mjölk, 1 kg. hvetemjöl, 1/2 hg. pressjäst, 2 hg. smör, 1 1/2 kkp. strösocker, 1 ägg, 20 gr. sötmandel, 5 bittermandlar.

Beredning: Mjölken ljummas och jätten utöres med 1 tsk. socker och 1 kkp. af mjölken, 750 gr. af mjölet slås i ett djupt fat och den ljumma mjölken tillsättes litet i sänder, under flitig rörning jätten nedröres och degen arbetas tills den blir smidig och blank, då den sättes att jäsa till sin dubbla storlek. Smöret och sockret röres tills det blir vitt och inarbetas i den uppjästa degen, jämte det vispade ägget och den skällade samt rifna mandeln. Mera mjöl tillsättes, om så behöves, och degen får åter jäsa till sin dubbla storlek. Den arbetas därefter på bakbordet och delas i 12 delar, af hvilka bakas semlor, som läggas på väl rengjorda och smorda plåtar. Då semlorna äro väl uppjästa, gräddas de i god ugnsvärme och fyllas med mandelmassa, när de äro fullkomligt kalla.

Skorppudding (f. 6 pers.). 8 st. ettöres skorpor, mjölk, 1 hg. godt smör, 6 ägg, 1/2 tsk. salt, 1 msk. socker, 2 msk. fint skuren succat eller 20 skällade och malda sötmandlar.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. fint stötta skorpor.

Beredning: Skorporna doppas i mjölk, läggas i ett fat och få stå öfvertäckta ett par tim. De röras därefter sönder med en slef. Smöret smältes och inarbetas i de söndermosade skorporna. Därefter iroras äggulorna, kryddorna och succaten eller mandeln och sist nedskäras de till hårdt skum slagna ägghvitorna. Massan hålles i smord och brödbestörd form och puddingen gräddas i vattenbad i ugnen omkring 1 1/2 tim. Den uppstjälpes på

varmt serveringsfat och serveras med vin- eller saftsås.

Kalfrikassé (f. 6 pers.). 1 3/4 kg. kalffringa, 2 lit. vatten, 1 1/2 msk. salt.

Sås: 1/2 msk. smör (30 gr.), 3 msk. mjöl, 8 dcl. spad, saften af 1/2 citron, 1 msk. socker, 1—2 äggulor.

Beredning: Ringan knäkes på inre sidan och tvättas med en duk doppad i hett vatten. Vattnet kokas upp, ringan läggas, skummas och saltas. Köttet får därefter sakta koka med tätt slutet lock, tills det är mört eller omkr. 1 1/2 tim., då det tages upp och skäres i för servering lagom stora bitar samt uppläggas på karott. Smör och mjöl sammanfräsas, spadet tillsättes litet i sänder, under flitig rörning och såsen får koka 10 min., hvarefter den afsmakas med citronsaft och socker. Sist tillsätts de uppvispade äggulorna och såsen får sedan endast sjuda samt hålles öfver köttet, som serveras med ris.

Chokladkräm (f. 6 pers.). 4 dcl. mjölk, 45 gr. kakaopulver, 1 1/2 kkp. strösocker, 3 ägg, 4 dcl. tjock grädda, 6 blad gelatin, 2 msk. varmt vatten.

Beredning: Mjölken, chokladen,

BOSÄTTNINGAR

erhållas förmånligast genom s. k.

Bosättningsförsäkring

Fullständiga bosättningar för 2 å 3 rum och kök till Kr. 1,600, 1,800, 2,000 o. s. v.

OBS! 10 års amortering.

Begär prospekt och upplysningar.

Separatutställning omfattande ett 40 tal rumsinteriorer är anordnad i våra lokaler uti egendomen 24 A Grefthuregatan (f. d. Tattersall).

Nordiska Kompaniet STOCKHOLM.

Italiensk soppa (f. 6 pers.). 1/2 hg. stjärnmakaroni, 2 lit. buljong, 2 msk. parmesanost, socker, salt, vitpeppar, 1 msk. madeira, 2 äggulor, 1 dcl. tjock grädda.

Beredning: Makaronin sköljes väl, och pasättes i kokande saltadt vatten och får koka omkr. 1/2 tim. Den upphålles i durkslag och öfverspolas med kallt vatten för att ej kläbbas tillsammans. Buljongen kokas upp och makaronin nedlägges däri. Soppan afsmakas med osten, kryddorna och vinet. Äggulorna vispas med grädden i sopp-skålen, och soppan tillsläs under stark vispning.

Chokladkräm (f. 6 pers.). 4 dcl. mjölk, 45 gr. kakaopulver, 1 1/2 kkp. strösocker, 3 ägg, 4 dcl. tjock grädda, 6 blad gelatin, 2 msk. varmt vatten.

Beredning: Mjölken, chokladen,

Beredning: Mjölken ljummas och jätten utöres med 1 tsk. socker och 1 kkp. af mjölken, 750 gr. af mjölet slås i ett djupt fat och den ljumma mjölken tillsättes litet i sänder, under flitig rörning jätten nedröres och degen arbetas tills den blir smidig och blank, då den sättes att jäsa till sin dubbla storlek. Smöret och sockret röres tills det blir vitt och inarbetas i den uppjästa degen, jämte det vispade ägget och den skällade samt rifna mandeln. Mera mjöl tillsättes, om så behöves, och degen får åter jäsa till sin dubbla storlek. Den arbetas därefter på bakbordet och delas i 12 delar, af hvilka bakas semlor, som läggas på väl rengjorda och smorda plåtar. Då semlorna äro väl uppjästa, gräddas de i god ugnsvärme och fyllas med mandelmassa, när de äro fullkomligt kalla.

Beredning: Hummern nedlägges i kokande, saltadt vatten och får koka 15 min., hvarefter den upptages och får kallna. Den klyffes längs efter och klorna krossas. Köttet lossas varsamt och skäres i vackra bitar. Fiskbuljongen pasättes tillsammans med vinet; när det är varmt tillsättes det sköljda och i det heta vattnet upplösta gelatinet samt de uppvispade äggen, och blandningen får under vispning ett kort uppkok. Geleté silas genom en i hett vatten urriden servet eller silduk. En del af det klara geleté hålles på boten af en vattensköljd å la daubeform och ställes att stelna. Formen garneras med hårdkokta ägg och persilja. De vackraste bitarna af hummern läggas på boten och sidorna, och med

Beredning: Mjölken, chokladen,

Beredning: Mjölken, chokladen,

Beredning: Mjölken, chokladen,

Sjuksköterska i Båstad.

Lön 500 kr. årl., fri bostad och ved. Tillfälle till extra förtjänst vid badorten. Betyg och friskattest samt prästbevis inom 14 dagar till d:r Christer-Nilsson, Båstad.

BÄTTRE, snäll, anspråkslös flicka, helst från landet, önskas i fam. om 2 pers. i stationssamhälle i norra Skåne. Bör vara kunnig i enkel matlagning, och om möjl. sömnad samt villig själf förrätta alla förekom. sysslor. Svar med lönepret. inom 8 dagar till »L.» Iduns exp.

ALLVARLIG, bildad, barnkär, praktisk kvinna får plats vid pastor Hedbergs barnkoloni i Kristinedal, Tösse. Betyg och ref. önskas.

ENKEL, ordentlig flicka, erhåller plats såsom husjungfru den 27de april. Betyg och foto. under adr. Torps Egendom, Torp. V. S. B.

Ledig tjänst.

Tvättföreständarskeplaren vid Kristinehamns hospital blir ledig den 24 nästk. april. Lön 400 kr., eget rum med möbler och sängkläder. värme, lyse, tvätt och kost samt 125 kr. i kostförbättringspengar. Kompetente sökande må anmäla sig ju förr dess hellre hos Överläkaren.

GOD plats på landet erhåller anspråkslös, frisk, glad och barnkär flicka, kunnig i kläd- och Innesömnad och som vill åtaga sig värden af 3 större barn samt biträda med städning, servering och andra inom hus förefallande göromål. Allt utom tvätt och skurning kan förekomma. Vederbörande anses som familjemedlem. Svar åtföljas af foto, lönepret. och rekomm. till »Ej för ung». Postfack 22, Kinna.

Lärlarinna,

i allmänna handarbeten vinner anställning vid Billströmska folkhögskolan på Tjörn 1 maj—7 augusti Önskligt att sökande äger kompetens att meddela undervisning i fysiologi och hälsolära, särskildt kvinnlig hygien och barndiet. Löneförmaner 300 kr. och möblerad bostad. Sökes före 1 april hos rektor Hugo Östman, postadress Hoga.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

Husföreståndarinnan.

För bildadt, medelålders fruntimmer, finnes plats ledig som husföreståndarinnan i ett större hus vid västkusten. Helt kompetens fördras att på egen hand sköta hushållet och tjänarna, då husmodern är klen. Svar med foto, och lönepret. till »O. R.» Iduns exp. Därför förestånderskan vid Piteå hospital uppsagt sin plats för aflyttning den 1:sta nästkom. april, kunna ansökningar till den lediga platsen före den 15 mars inlämnas till överläkaren.

Lärlarinneplats

vid Kronobergs läns folkhögskola är till ansökan ledig. Undervisningsskyldighet i bokliga ämnen samt helst äfven sömnad. Lön för tre månader, maj—juli, 350 kr. + möblerad bostad. Ansökningar, ställda till skolans styrelse, torde före den 15 mars inlämnas till under-tecknad, skolans föreståndare, som på begäran lämnar ytterligare upplysningar.

J. E. Strandmark,

Adr. Grimslöf,

PLATS finnes i två personers hushåll, där frun är borta om förmiddagarna, för ordentlig, kunnig jungfru med goda rekomm. Svar till »April 1909», Luck's affär, Tegnergatan 1, Stockholm.

FRISK, ordentlig, barnkär bättre flicka, helst troende, ej under 25 år, med vilja och förmåga att så godt som på egen hand med tjänstflicka, sköta ett hushåll, erhåller plats nu genast om betyg, foto, och pret. i öfrigt sändas till Fru Kristina Nilsson, Lilla Trädgårdsgatan, Nybro.

ANSPRÅKSLÖS, bildad flicka erhåller plats i liten fam. 3 pers., att tillsammans med husmodern sköta hemmet. Kunnighet i matlagning och sömnad fördras. Svar med foto, och lönepret. sändes till »G. W.» Göteborg p. r.

HANDARBETS-LÄRARINNA med goda betyg kan genast erhålla plats vid Uppfostringsanstalten för sinnslösa barn å Stretared, om ansökan insändes till anstaltens föreståndare under adr. Kolleröd. Lön efter 900 kr. pr år i ett för allt. Platsen kommer att tillsättas som ordinarie fr. o. m. nästk. hösttermins början.

EN enkel, frisk och gladlynt flicka af god familj, van vid arbete och ordning, erhåller plats i tjänstemannafam. att hjälpa husmodern såväl med skötsel af tvänne gossar i ålder 2—4 år som med öfriga i hemmet förekommande göromål. Jungfru finnes ej. Svar med foto, betygsskrifter och rekomm. samt uppgift om löneanspråk sändes under märket »Familjemedlem 1 maj», Nordiska Annonssb., Göteborg.

ANSPRÅKSLÖS bättre flicka omkring 25—30 år, sökes att gå frun tillhanda. Bör vara kunnig i enklare och finare matlagning, bakning samt alla inom ett hushåll förekommande arbeten. Svar med betygsskrifter, fotografi och uppgift å lönepret. motes märkt »Nu genast», Kristinedal p. r., Finland.

EN snäll flicka med små anspråk önskas till första mars att läsa med två barn, en gosse tio år och en flicka, sju år. Svar med löneanspråk och foto. till fru Maria Salmonson, Stora Lund, Odeshög.

PLATS i officersfamilj bosatt i villasamhälle, Sthlms närhet, får bildad flicka, kunnig i matlagning. Nya Inack. Byrån, Brunkebergsg. 3 B. Stockholm.

LÄNDBRUKARODOTTER, helst något äldre, kunnig i sömnad och hushållsgöromål, snäll och pålitlig, erhåller plats å herregård i Skåne 1 mars. Ej familjemedlem och har den företräde som kan något bokföring. Svar till »G. A. B.», Iduns exp.

BARNFRÖKEN, något kunnig i sömnad, önskas i fam. med 4 barn och ett som väntas. Svar med rek. och foto. till »Ingenjörsfamilj», Malmberget p. r.

ANSPRÅKSLÖS, barnkär bättre flicka får plats i liten familj. Som jungfru ej finns bör sökande vara villig hjälpa husm. med alla förek. görom. Svar »Tjänstemans». Lidköping p. r.

BILDAD tysk barnfröken önskas 1 maj till egendom vid Stockholm. Svar med foto, och uppgift om ref. till »Fru B.», Iduns exp.

STOMATOL TAND-CRÈME
och
STOMATOL TANDBORSTE

oumbärliga för rationell tandvård

FÖR skötande af 4 barn i ålder cirka 1—7 år, önskas en flicka med god uppfostran, c:a 25 år gammal. Lön efter öfverenskommelse. Svar till »S. R.», Hälslingsborg p. r.

Finnes någon bildad, ädelsinnad dam som vill, mera af intresse för att upphjälpa och höja ett hem än för egen ekonomisk fördel och bekvämlighet, åtaga sig plats att förestå ett enklare hems matlagning med sparsamhet och omtanke samt deltaga i förekom. göromål och ev. undervisa och handleda barnen i praktiska göromål. Svar »Soidalisk», Iduns exp.

I läkarefamilj, bestående af tre personer, erhåller en sympatisk, praktiskt duglig och samvetsgrann ung kvinna plats att tillsammans med jungfru på eget ansvar sköta hemmet. Lön 300 kr. pr år. Platsen tillträdes den 1 mars eller 1 april. Svar med betyg och rek. jämte foto. insändes inom 10 dagar till d:r Clara Romanus-Alfvén, Norrköping.

En bättre musikalisk flicka, omkr. 25 å 30 år, med glad lynde, något kunnig i enkel bokföring kan få plats i en liten fam. som sällskap och biträde åt husmodern på en större egendom i Skåne i naturskön, härlig trakt. Svar med foto, och rekomm. till »Husmodern», Gumælii Annonssbyrå, Malmö.

Vid Majornas Elementarläroverk för flickor

blir höstterminen 1909 plats ledig för en ordinarie lärarinna med undervisningsskyldighet i tyska, historia och svenska. Kompetensfordringar: Högre Lärarinneseminarium eller motsvarande. Minimilön omkr. 1,500 kr. Vid samma läroverk önskas för läsåret 1909—1910 en vikarierande lärarinna med tjänstgöringsskyldighet i svenska, tyska, matematik och naturkunighet. Kompetensfordringar: Högre Lärarinneseminarium eller motsvarande. Lön 1,400 kr. Ansökningar, ställda till läroverkets styrelse torde före den 15 mars insändas till Majornas Elementarläroverk för flickor, Karl Johansgatan 16, Göteborg.

FÖR en barnkär, frisk och anspråkslös bättre flicka finnes plats ledig i godt svenskt hem i Köpenhamn nu inst. 1 maj. Någon vana vid matlagning samt städning och handarbeten och i öfrigt ett godt och förnöjsamt lynde samt ett villigt och tillmötesgående sätt. Den som dessutom är kunnig i kläd-sömnad har företräde. Jungfru finnes. Villkor: fritt vivre, fri resa och en mindre lön. Svar jämte betyg och ref. till »Svenskt hem», under adr. S. Gumælii Annonssbyrå, Stockholm f. v. b.